

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Katedra geografie

Tomáš VINTR

**VLIV EKONOMICKÉ KRIZE NA SITUACI NA TRHU
PRÁCE V OKRESE LIBEREC**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: doc. RNDr. Václav TOUŠEK, CSc.

Olomouc 2012

Prohlašuji, že jsem zadanou bakalářskou práci vypracoval samostatně pod vedením doc. RNDr. Václava Touška, CSc. a v seznamu jsem uvedl veškerou použitou literaturu a zdroje.

V Olomouci, dne 13. května 2012

.....

Podpis

Děkuji doc. RNDr. Václavu Touškovi, CSc. za čas, vstřícný přístup, odborné rady a připomínky, které mi poskytl v průběhu vypracování této práce.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Přírodovědecká fakulta
Akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Tomáš VINTR**
Osobní číslo: **R09089**
Studijní program: **B1301 Geografie**
Studijní obor: **Regionální geografie**
Název tématu: **Vliv ekonomické krize na situaci na trhu práce v okrese Liberec
(regionálně geografická analýza)**
Zadávací katedra: **Katedra geografie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem bakalářské práce je zhodnotit vliv ekonomické krize na vývoj zaměstnanosti a nezaměstnanosti v období 2008-2011 v okrese Liberec

Bakalářská práce by měla obsahovat:

- stručnou geografickou charakteristiku studovaného území,
- hodnocení vývoje situace na trhu práce po roce 1989,
- rozbor názorů v odborné literatuře o ekonomické krizi,
- regionálně geografickou analýzu situace na trhu práce v období ekonomické krize v okrese Liberec,
- 3 případové studie, týkající se zaměstnavatelů v okrese Liberec a jejich ovlivnění ekonomickou krizí,
- problémové skupiny obyvatel z hlediska uplatnitelnosti na trhu práce v období ekonomické krize,
- souhrn zjištěných poznatků.

Rozsah grafických prací: Podle potřeb zadání

Rozsah pracovní zprávy: 5 000 - 8 000 slov

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

Geografická literatura: Smith A., Novák V., Šerý O., Lauko V., Rachwal T.a další

Statistická a ekonomická literatura: analýzy D. Dubské

Vedoucí bakalářské práce: **Doc. RNDr. Václav Toušek, CSc.**
Katedra geografie

Datum zadání bakalářské práce: **17. června 2011**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2012**

L.S.

Prof. RNDr. Juraj Ševčík, Ph.D.

děkan

Doc. RNDr. Zdeněk Szczyrba, Ph.D.

vedoucí katedry

V Olomouci dne 17. června 2011

OBSAH

1 ÚVOD.....	7
2 REŠERŠE LITERATURY	8
2.1 Regionální vlastivědná literatura	8
2.2 Literatura o trhu práce	9
2.3 Literatura o ekonomické krizi.....	10
3 ZDROJE DAT A METODIKA PRÁCE	11
4 VYMEZENÍ ÚZEMÍ A ZÁKLADNÍ SOCIO-GEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA	13
5 FYZICKO-GEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA.....	15
6 VÝVOJ ZAMĚSTNANOSTI OD ROKU 1989.....	17
6.1 Strukturální změny v zaměstnanosti mezi roky 1989 a 1999	17
6.2 Strukturální změny v zaměstnanosti mezi roky 2001 a 2011	22
7 VÝVOJ NEZAMĚSTNANOSTI OD ROKU 1990	29
7.1 Nezaměstnanost v letech 1990-1999	29
7.2 Nezaměstnanost v letech 2000-2008	31
8 REGIONÁLNĚ GEOGRAFICKÁ ANALÝZA TRHU PRÁCE V OBDOBÍ KRIZE	33
9 VYBRANÉ PODNIKY OKRESU LIBEREC V OBDOBÍ EKONOMICKÉ KRIZE.....	38
9.1 Benteler ČR s. r. o.	38
9.2 Denso Manufacturing Czech s. r. o.....	39
9.3 Elmarco s. r. o.....	41
10 SHRNU TÍ.....	43
11 SUMMARY.....	43
12 ZÁVĚR.....	44
13 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ	45
13.1 Tištěná literatura	45
13.2 Internetové zdroje	46
SEZNAM PŘÍLOH	49

1 ÚVOD

Tato práce se zabývá trhem práce v okrese Liberec, jeho změnami od roku 1989 a srovnáním s Českou republikou, případně s ostatními okresy Libereckého kraje. Mezi hlavní cíle práce lze zařadit změny v odvětvové struktuře zaměstnanosti v 90. letech a následně v prvním desetiletí nového tisíciletí a to na úrovni okresní i celorepublikové. Sledovány a analyzovány jsou změny mezi jednotlivými odvětvími, ale i změny zaměstnanosti mezi I., II. a III. ekonomickým sektorem. Další podstatná část práce se věnuje vývoji nezaměstnanosti na trhu práce s přihlédnutím k jednotlivým střídajícím se ekonomickým obdobím. V práci je rovněž pojednáno o největších průmyslových podnicích za různá období, o cizincích na trhu práce, ale také o střediskách zaměstnanosti v okrese. Stručně je představena základní socio-geografická a fyzicko-geografická charakteristika okresu.

Hlavním tématem práce však je vliv ekonomické krize v oblasti zaměstnanosti, nezaměstnanosti na trhu práce v okrese. Popsána je nezaměstnanost v jednotlivých částech okresu, problémové skupiny z hlediska nezaměstnanosti a samostatnou kapitolu tvoří tři modelové společnosti, historie působení v okrese a dopad krize na jejich ekonomickou stránku. V této části se práce snaží ukázat i to, že po každé ekonomické krizi přichází oživení ekonomiky.

Celosvětová ekonomická krize měla svůj počátek ve finančním sektoru, proto bývá často označována jako finanční krize. Finanční krize má svůj počátek v roce 2001 v USA, kdy se ekonomika státu dostala do recese. Spojené státy na to reagovaly snížením úrokových sazeb až na 1 %. Toto opatření mělo za následek boom na trhu s bydlením. Hypotéční agentury oživily svou aktivitu a hypotéky získávali i méně bohatí klienti. Poté došlo k propadu cen nemovitostí a tím i zvýšení úrokových sazeb. Klienti se opožďovali se splácením nebo neplatili vůbec a tak dostávali do potíží hypotéční agentury (finance.cz, 2008). V roce 2008 došlo k bankrotu hypotéčního trhu a spustil se tak celý řetězec pádů, jež vyústily v krizi. Jako první začali reagovat akcionáři, kteří opouštěli jednotlivé investiční banky, ty jejich nápor neunášely a krachovaly. Na investiční banky navázaly svým krachem některé americké spořitelny, později i průmyslové společnosti a tak se z finanční krize stala krize ekonomická (Kovanda, 2009). Díky globalizaci trhu se postupně krize rozšířila do Evropy, do České republiky a tedy i do okresu Liberec.

2 REŠERŠE LITERATURY

2.1 Regionální vlastivědná literatura

Vlastivědných děl o Severních Čechách je celá řada. Ze starší literatury je to Jiří Procházka a jeho Liberec v nástupu k socialismu: K historii Liberecka v období 1945-1948 (1966). Dále vyšla publikace Liberecko: 1970-1980 (1980), kterou zpracoval Adolf Hájek. Ze stejné doby je kniha Severní Čechy - krajina, historie a umělecké památky (1981) od Jiřího Kropáčka, ve které jsou představeny významná turistická místa či historie významných obcí. Kniha je doplněná dobovými fotografiemi.

Liberecko kdysi bývalo obydleno převážně německy mluvícím obyvatelstvem, takže tomuto regionu se věnují i zahraniční autoři, jako například Randolph Gränzer (Reichenberg: Stadt und Land im Neissetal: ein Heimatbuch, 1974).

Další významné vlastivědné knihy se zabývají jednotlivými oblastmi regionu. Uvedme si postupně z každé části okresu alespoň ty nejvýznamnější.

Zdaleka nejzdařilejší knihou pojednávající o městě Liberci je Kniha o Liberci (druhé rozšířené vydání 2004). Na této knize spolupracovalo několik autorů pod vedením Romana Karpaše. V knize je dokonale popsána historie nejen města, ale i jednotlivých čtvrtí, ulic, historických staveb, průmyslových podniků, škol či významných institucí. Nechybí kapitola o přírodních podmínkách Liberecka zpracovaná Miloslavem Nevrlým ani socio-geografická charakteristika Liberce. V edici Zmizelé Čechy vyšel historický místopis města Liberce sepsaný Hanou Chocholouškovou a Markétou Lhotovou s titulním názvem Liberec (2010).

Jizerskými horami se řadu let zabývá Miloslav Nevrlý, který v Knize o Jizerských horách (čtvrté vydání 2007) popisuje jejich historii, seznamuje s fyzicko-geografickými místy a vztahem člověka ke krajině. Všechny jeho čtyři vydání slouží jako vzor a inspirace pro další vlastivědné tituly o Jizerských horách. Uceleným fyzicko-geografickým dílem o Jizerských horách je velmi obsáhlá kniha Jizerské hory - o mapách, kamení a vodě, kterou vytvořili Roman Karpaš a kol. V knize jsou popsány všechny dílčí fyzicko-geografické charakteristiky okresu.

Ještědský hřbet jsou po fyzicko-geografické stránce popsán v knize Přírodní park Ještěd, autorem je Ivo Honsa a kol. (2001). Podobně je popsána nejsevernější část okresu v knize Příroda Frýdlantska od Pavla Voničky a kol. (2010). Okolí Hrádku nad Nisou zase podrobně popisuje Marek Řeháček v knize Hrádecko - krajina na Nise (2001). Kniha popisuje historii obcí regionu a krajinný ráz. O Českodubsku pojednává kniha Zdeňka

Jodase Okres Českodubský Josefa Škody (2011), která vyšla jako reprint místopisných sbírek Josefa Škody.

2.2 Literatura o trhu práce

Trh práce charakterizují poptávka po práci a nabídka pracovních míst. S tím úzce souvisí i výše nezaměstnanosti, od které se odráží stav společnosti. Touto problematikou se zabývají ekonomové, geografové i sociologové. Publikačně nejvýznamnější jsou v České republice¹ dvě vědecká pracoviště. Prvním je Výzkumný ústav práce a sociálních věcí², který sídlí v Praze. Činnost VÚPSV se nejvíce zaměřuje na trh práce a zaměstnanost, ale třeba také na mzdy a příjmy, pracovní vztahy či sociální politika. Druhým pracovištěm je pak Fakulta sociálních studií MU³ v Brně. Oboje pracoviště publikují převážně ve formě výzkumných zpráv a studií.

O ekonomickou literaturu trhu práce se nejvíce zaslouhuje kolektiv autorů z Centra ekonomických studií Vysoké školy ekonomické a managementu v Praze. Z nich uveďme Vojtěcha Spěváčka (Transformace české ekonomiky: politické, ekonomické a sociální aspekty, 2002) nebo Annu Kadeřábkovou (Růst, stabilita a konkurenceschopnost I.-IV., 2003-2008). Další významnou publikační činnost má Katedra hospodářské a sociální politiky na Vysoké škole ekonomické v Praze a VŠB⁴ - Technická univerzita Ostrava.

Geografickou publikační činnost představuje Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje Univerzity Karlovy, o kterou se nejvíce zasloužil Dušan Drbohlav. Zabývá se migrační politikou, nelegální migrací a s tím spojenou ekonomickou aktivitou migrantů.

Největší podíl z hlediska publikační činnosti mají sociologové. Petr Mareš, s již zmíněné Fakulty sociálních studií MU, se věnuje ve svých dílech nezaměstnanosti. Jejimi důsledky na společnost se zabývá v knize Nezaměstnanost jako sociální problém (2002), která zároveň slouží jako základní studijní materiál. V knize Nezaměstnaní na trhu práce (2002) společně s Tomášem Sirovátkou a Jiřím Vyhlídalem, popisuje faktory nezaměstnanosti problémových skupin. Téma marginalizace neboli problémové skupiny na trhu práce zpracovává řada autorů, například Milada Horáková (Cizinci na trhu práce v České republice, 2005), Vyhlídal, Mareš (Měnicí se rizika a šance na trhu práce, 2006)

¹ dále jen ČR

² dále jen VÚPSV

³ MU – Masarykova univerzita

⁴ VŠB – Vysoká škola báňská

nebo Radka Dudová (Nové šance a rizika, 2008).

Kromě učebnice Petra Mareše je trh práce popsán i v dalších studijních materiálech. K nejzdařilejším patří přepracované vydání Heleny Koblíkové a Aliny Kubicové Trh práce a politika zaměstnanosti (2005) a Trh práce od Milana Šimka (2005).

2.3 Literatura o ekonomické krizi

Ekonomickou krizí, která proběhla v minulých letech, se z hlediska příčin vzniku, pozadí a následcích zabývá kniha Světová ekonomická krize: příčiny, projevy, perspektivy (Eva Klvačová, 2009). Počátky finanční krize popisují ve svém díle (Americká finanční krize: hrozba pro světovou ekonomiku?, 2008) Robert Holman a Marek Loužek. Sborník rychle reaguje na začínající pokles světových ekonomik USA a Evropy.

Zajímavými díly se prezentuje Lukáš Kovanda, který formou rozhovorů se světovými ekonomy o finanční krizi dává dohromady dvě publikace. Kniha Příběh dokonalé bouře a hovory (nejen) s laureáty Nobelovy ceny o finanční krizi (2009), která je rozdělena na část popisu příčin vzniku krize a část věnovanou rozhovorům (např. s P. Samuelsonem či P. Schiffem). Druhá kniha, Příběh dluhové smrsti a hovory (nejen) s laureáty Nobelovy ceny o dopadech finanční krize (2011), v první části pojednává o evropské dluhové krizi a také o boji s dopady krize. Druhá část je opět věnována rozhovorům, v nichž vystupuje například V. Smith, R. Mundell nebo R. Coase.

O dopadech krize na zaměstnanost, ale i na HDP v České republice pojednávají J. Pileček, M. Červený a J. Klíma ve své analýze Vybrané poznatky dopadu hospodářské krize na situaci jednotlivých regionů České republiky (2010). Sociálně-ekonomickými dopady ekonomické krize v regionech se zabývají ve své zprávě L. Bučinová a P. Bučina (Dopad světové krize na socioekonomické klima v regionech aneb Lze předem odhadnout změny socioekonomického klimatu a kvantifikovat možné následky v regionech?, 2009).

Statistické údaje o ekonomické krizi ve svých dílech zpracovává Drahomíra Dubská, například Český průmysl: s čím stojí a padá v době recese (2009) a Dopady světové finanční krize a hospodářské krize na ekonomiku České republiky (2011).

3 ZDROJE DAT A METODIKA PRÁCE

Ke zpracování vývoje zaměstnanosti byla použita nejrozličnější data. Struktura zaměstnanosti byla zpracována na základě interních dat Katedry geografie Univerzity Palackého⁵ a to k 31. 12. 1989 respektive 1999. Kromě tohoto byly získány i údaje o počtu pracovníků v průmyslových podnicích za jednotlivé okresy (1987, 1999). Další data lze získat ze SLDB⁶ pomocí sledování ekonomicky aktivního obyvatelstva. Takto byla srovnána struktura zaměstnanosti za roky 2001 a 2011. Ze SLDB 2001 byla použita i data o vyjížděcí a dojížděcí v obcích okresu.

Nezaměstnanost byla rozdělena do dvou hlavních fází, do předkrizové (1990-2008) a krizové (2008-2011) fáze. Většinu dat o vývoji nezaměstnanosti za obě období poskytuje Integrovaný portál MPSV⁷. Jde o data měsíční, čtvrtletní, pololetní statistiky a statistiky z územního hlediska.

Pro období krize byla použita i data o zaměstnanosti cizinců získaná z VÚPSV za období od vstupu ČR do Evropské unie 2004-2010, která ve svých zprávách publikovala Milada Horáková.

Základní použitou metodou byla komparace okresu Liberec s ČR v různých časových úsecích. Toto srovnávání se provádělo pro odvětvovou strukturu zaměstnanosti ve dvou obdobích. Prvně byla porovnána zaměstnanost v sektorech a zvláště v průmyslu za roky 1989 a 1999, poté z dat SLDB rok 2001 s rokem 2011, kde se navíc porovnával samostatně i sektor služeb. Členění jednotlivých odvětví sektorů průmyslu a služeb bylo vytvořeno na základě úprav OKEČ⁸, která byla vytvořena pro účely klasifikace v roce 1993 Českým statistickým úřadem⁹. Dne 1. 1. 2008 došlo k změně metodiky dělení a platnosti nabyla klasifikace CZ-NACE¹⁰. Problémem v datech za roky ze SLDB (tedy 2001 a 2011) jsou nezjištění jako samostatná skupina EA¹¹, která musela být rozpočítána, pomocí podílového koeficientu (EA/EA bez nezjištěných), mezi jednotlivá odvětví. Následně pomocí dalšího koeficientu (zaměstnaní/EA) došlo k vyčlenění EA nezaměstnaných. Dalším problémem jsou nejednotná data o zaměstnaných. Zatímco v letech 1989, 1999 a 2011 vycházejí data z ekonomicky aktivních zaměstnaných, v roce 2001 jsou k dispozici data o ekonomicky aktivních podle bydliště, proto musela být

⁵ dále jen UP

⁶ SLDB – Sčítání lidu domů a bytů

⁷ MPSV – Ministerstvo práce a sociální věci

⁸ OKEČ – Odvětvová klasifikace ekonomických činností

⁹ dále jen ČSÚ

¹⁰ CZ-NACE – Klasifikace ekonomických činností

¹¹ EA – ekonomicky aktivní

přepočítána. Jednalo se o odečtení vyjíždějících EA z okresu od EA a následné přičtení dojíždějících EA do okresu. K analyzování těchto výsledných hodnot byly využity podíly (v procentech) jednotlivých odvětví průmyslu, služeb či sektorů na celkové zaměstnanosti. Z nich se spočítal výsledný index specializace jako podíl v okrese/podíl v ČR. Je-li tento výsledný index vyšší než 1, je v okrese dané odvětví či sektor nadprůměrný (specializovaný) z hlediska zaměstnanosti.

Z dalšího byl hodnocen vývoj nezaměstnanosti v okrese Liberec v porovnání s ČR v letech 1990-2008(2011) s roční periodou k 31. 12. a v období krize po měsících (6/2008-12/2011). K analýze sloužil podíl registrovaných nezaměstnaných/počet zaměstnaných, vyjádřený v procentech neboli míra nezaměstnanosti. Druhým hodnotícím kritériem byl podíl uchazečů na jedno volné pracovní místo. Míra nezaměstnanosti byla počítána i u jednotlivých SO ORP¹² okresu Liberec v období ekonomické krize a u problémových skupin všech čtyř okresů Libereckého kraje kvůli komparaci. Mezi problémové skupiny byly zařazeny OZP¹³, osoby 50leté a starší, osoby se základním vzděláním a nižším, dlouhodobě nezaměstnaní (12 a více měsíců) a ženy těhotné, kojící a matky. Poslední problémová skupina absolventi škol a mladiství byla řešena odlišně. Zde se zpracoval index růstu nezaměstnanosti u jednotlivých stupňů vzdělání v období 2008-2011. Konkrétně jde o řetězový index, který funguje jako podíl hodnoty v roce ku roku předcházejícímu.

U již zmíněné zaměstnanosti cizinců v období ekonomické krize, která vychází z publikací Milady Horákové, byl počítán rovněž podíl, a sice všech skupin cizinců (s povolením) na počtu zaměstnaných.

Zaměstnanost byla zkoumána ještě za SLDB 2001 a to za jednotlivé obce okresu Liberec z hlediska vyjížděky a dojížděky za zaměstnáním. Výsledkem pak byla obsazená pracovní místa¹⁴ v obcích. Na základě opm. a celkové zaměstnanosti byla vytvořena typologie obcí, která hodnotí obytnou a pracovní funkci obcí. Z těchto dat byly ještě vytyčeny střediskové obce okresu Liberec s následujícími kritérii: alespoň 1 500 opm., alespoň 750 dojíždějících do střediska za zaměstnáním a určitý počet hlavních proudů vyjíždějících do střediska. Tato kritéria splňuje Liberec, Frýdlant a Turnov, který sice nepatří do okresu, ale jeho západní část SO ORP zde přítomna je a právě z tohoto území převládá vyjížděka do Turnova.

¹² SO ORP – Správní obvod obce s rozšířenou působností

¹³ OZP – osoby zdravotně postižené

¹⁴ dále jen opm.

4 VYMEZENÍ ÚZEMÍ A ZÁKLADNÍ SOCIO-GEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA

Okres Liberec se nachází v Severních Čechách jako jeden ze čtyř okresů Libereckého kraje. Na severu hraničí s Německem a s Polskem. Západní hranici tvoří okres Česká Lípa, jižní okres Mladá Boleslav ve Středočeském kraji a Semily a východní hranici okres Jablonec nad Nisou. Při správní reformě provedené v roce 2003 byl okres rozdělen na SO ORP, které ovšem nepodléhají přesné hranici okresu. SO ORP Frýdlant a SO ORP Liberec jsou celé v rámci okresu, ale SO ORP Turnov sem zasahuje pouze svou západní částí. Poslední územní změnou s účinností od 1. 1. 2007 bylo přearování obcí Jablonné v Podještědí a Janovice v Podještědí z okresu Česká Lípa do libereckého okresu. Rozloha okresu tak k 31. 12. 2010 činila 988,91 km² (ČSÚ Liberec[1], 2012).

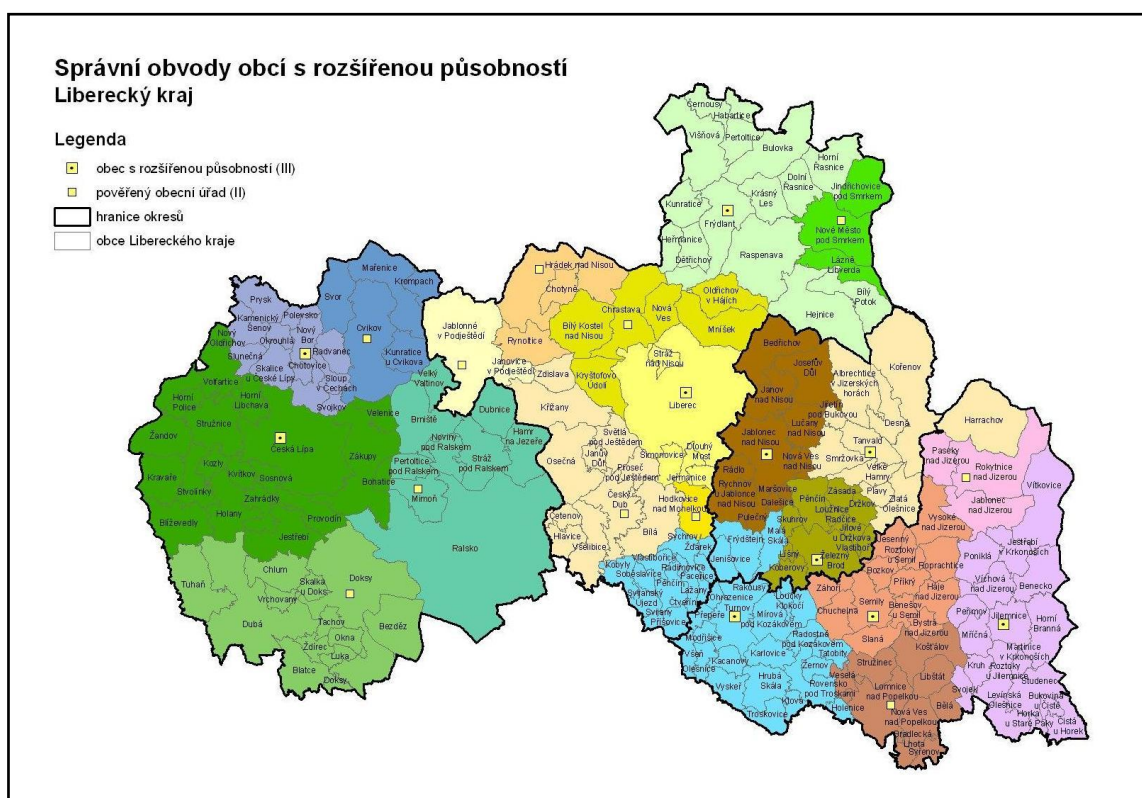
K 31. 12. 2010 se v okrese Liberec nacházelo 59 obcí, z toho 11 měst. K uvedenému datu žilo na území okresu 170 410 obyvatel (v roce 2001 to bylo 162 154). Rozmístění obyvatel na území okresu je velmi nerovnoměrné a koncentruje se do městských sídel, přičemž největší středisko osídlení je krajské město Liberec (101 865 obyvatel), dále Hrádek nad Nisou (7 649 obyvatel), Frýdlant (7 590 obyvatel) a Chrastava (6 130 obyvatel). Hustota zalidnění okresu činila 172,3 obyvatel na km² (ČSÚ Liberec[1], 2012).

Okres Liberec měl v posledních deseti letech rostoucí index stáří, přesto se po celou tuto dobu udržel pod sto procenty. Mladí ve věku 0-14 zde převažovali nad starými (65 let a více) o 5 000 (index stáří 81,6 %) v roce 2001 a o 1 000 (index stáří 96,5) v roce 2010. Zajímavý je ukazatel migračního salda, který se od roku 2001 výrazně změnil. Až do roku 2004 převládala migrační úbytek (-500 obyvatel v roce 2001), ale v roce 2005 následoval migrační růst o 1 100 obyvatel, což bylo způsobeno novými pracovními příležitostmi. Migrační růst dosáhl maxima v roce 2008 (1 600 obyvatel), poté se přírůstek stěhováním začal snižovat až na 130 v roce 2010. Taktéž přirozený přírůstek prošel změnou. V roce 2001 byl ještě záporný (-150 obyvatel), ale převážně díky rostoucímu počtu narozených, se zvyšoval až na téměř +500 obyvatel k roku 2010 (ČSÚ Liberec[2], 2012).

Z hospodářství má nejmenší význam primární sektor, který patří k podprůměrným v celé ČR. V okrese je tradičně rozšířená průmyslová výroba již od poloviny 19. století. Mezi nejvýznamnější odvětví v minulosti patřil textilní a sklářský průmysl. Po roce 1989 se průmysl transformoval a dnes patří k nejvýznamnějším odvětvím strojírenství

(zejména výroba pro automobilový průmysl), výroba kovodělných výrobků, plastů a stále ještě textilní průmysl (ČSÚ Liberec[1], 2012). Největší podíl na ekonomice okresu má stále rostoucí terciární sektor.

V okrese a především v okolí města Liberce, které díky geografické poloze mezi Jizerskými horami a Ještědským hřbetem, má velký význam cestovní ruch. Rozšířené jsou jak zimní lyžařské aktivity, tak letní turistika a cykloturistika. Liberec tradičně bývá dějištěm mnoha sportovních akcí (mj. se zde pořádalo MS v klasickém lyžování v roce 2009).

Obr. 1: Administrativní členění Libereckého kraje k 31. 12. 2010 (liberec.czso, správní obvody, 2011).

5 FYZICKO-GEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA

Okres Liberec se nachází v geologicky rozmanité oblasti. Setkáváme se zde s horninami prvohorního, druhohorního, třetihorního i čtvrtohorního stáří. Největší část okresu je pokryta prvohorními horninami. Z nich převažuje žula v Jizerských horách a na Frýdlantsku a sedimentární křemence Ještědského hřbetu. Jihozápadními svahy Ještědského hřebene prochází Lužický zlom mezi prvohorními a druhohorními horninami. V nižších polohách na jihozápad od zlomu se vyskytují druhohorní usazené horniny křídového moře, jde zejména o písky, pískovce, opuky a jílovce. Oblast se nazývá Česká křídová tabule (Česká geologická služba, 2003). Z třetihorních hornin se vyskytují usazené jíly a písky při řekách Lužická Nisa a Smědá a vulkanické čediče u Frýdlantu a NPP¹⁵ Velká Čertova zeď (Kühn, 2006). Ve čtvrtohorách pronikl Žitavskou pánví¹⁶ a na Frýdlantsko pevninský ledovec a zanechal za sebou na území okresu sedimenty štěrků, písků a spraší (Atlas životního prostředí Libereckého kraje, 2008).

Okres se dle Demka (2006) v rámci geomorfologického členění ČR dělí takto:

- provincie Česká Vysočina
 - soustava Česká tabule
 - podsoustava Severočeská tabule
 - celky Ralská pahorkatina a Jičínská pahorkatina
 - Krkonoško-jesenická soustava
 - Krkonošská podsoustava
 - celky Lužické hory, Ještědsko-kozákovský hřbet, Žitavská pánev, Jizerské hory a Frýdlantská pahorkatina.

Reliéf okresu je velmi členitý s dvěma vyzdviženými pohořími. Podél Lužické poruchy se táhne Ještědsko-kozákovský hřbet s nejvyšším bodem Ještěd (1012 m n. m.). Jizerské hory jsou vyzdviženy podél zlomového svahu s Frýdlantskou pahorkatinou a od Ještědského hřbetu je odděluje Žitavská pánev. Nejvyšším bodem okresu je Smrk (1124 m n. m.) nacházející se v Jizerských horách.

Voda okresu Liberec je odvodňována řekami odtékajícími do dvou moří. Řeky severní části odtékají do Lužické Nisy (Baltské moře), naproti tomu řeky jižní oblasti ústí do moře Severního. Evropské rozvodí prochází Ještědským hřbetem a centrální částí

¹⁵ NPP – Národní přírodní památka

¹⁶ blížeji Viz. Geomorfologické členění ČR

Jizerských hor. Území se vyznačuje poměrně hustou říční sítí malých vodních toků (zejména pramenných) a to díky členitému terénu. Nejčastěji se setkáváme s toky III. a IV. řádu, výjimku tvoří dva toky II. řádu (HEIS VÚV, 2011). Prvním je řeka Ploučnice o celkové délce 106,2 km, která pramení na západním svahu Ještědu. Druhým vodním tokem II. řádu je Lužická Nisa o délce 55,1 km na území ČR, pramenící u obce Lučany nad Nisou (Povodňový portál Libereckého kraje, 2008). Okres je známý též řadou vodních nádrží¹⁷, které většinou vznikly na počátku 20. století jako ochrana před častými povodněmi. Dnes nádrže plní ještě funkci vodárenskou nebo rekreační.

Území okresu spadá dle Quitta (1971) do dvou klimatických oblastí a několika podoblastí. Větší část spadá do mírně teplé oblasti, pouze Ještědsko-kozákovský hřbet a Jizerské hory se řadí do oblasti chladné. Průměrná roční teplota vzduchu se pohybuje od 3 °C ve vrcholových partiích do 8 °C v povodí Lužické Nisy a Smědé. Průměrný roční úhrn srážek se pohybuje od 700 do 1300 mm, přičemž v Bílém Potoce byl naměřen nejvyšší průměrný roční úhrn srážek a to 1705 mm (Tolasz, 2007).

Největší půdní podíl zaujímají lesní půdy, téměř 50 %. Jde o půdy nezemědělské, proto nemají vyhodnocen půdní typ. Půdní typy na území nejsou příliš různorodé. Na úpatích hor se vyskytují kambizemě vyšších poloh., podtyp kambizem dystrická. Dalším typem je půda velmi sklonitých poloh¹⁸ geograficky navazující na předešlý typ. Dále jsou zde zastoupeny kambizemě nižších poloh, podzoly, oglejené půdy v okolí Chrastavy, Frýdlantu a v západní části Liberce. V nižších polohách a to především na jihu se vyskytují hnědozemě. Konečně v povodí Lužické Nisy a Smědé jsou přítomny nivní půdy (Taxonomický klasifikační systém půd, 2004).

Příroda je chráněna v několika úrovních. Plošně největší jsou CHKO¹⁹ Jizerské hory a CHKO Lužické hory. Z velkoplošných chráněných území zde jsou ještě dva přírodní parky Ještěd a Peklo na Frýdlantsku. Z maloplošných chráněných území jsou zastoupeny dvě NPR²⁰ (Jizerskohorské bučiny a Karlovské bučiny), jedna NPP (Velká Čertova zeď), přírodní rezervace i přírodní památky (Atlas životního prostředí Libereckého kraje, 2008). V rámci programu NATURA 2000 je v okrese Liberec několik Evropsky významných lokalit a jedna ptačí oblast Jizerské hory.

¹⁷ Vodní nádrž Bedřichov, Fojtka, Harcov a Mlýnice vystavěné v letech 1902-1915 (Povodňový portál Libereckého kraje, 2008).

¹⁸ Pokud je sklon terénu větší než 12 stupňů, půda se vyhodnocuje jako půda velmi sklonitých poloh a dále se její typ nerozlišuje (Atlas životního prostředí Libereckého kraje, 2008).

¹⁹ CHKO – Chráněná krajinná oblast

²⁰ NPR – Národní přírodní rezervace

6 VÝVOJ ZAMĚSTNANOSTI OD ROKU 1989

6.1 Strukturální změny v zaměstnanosti mezi roky 1989 a 1999

Období let 1989-1999 je charakteristické změnou režimu, se kterou souvisí i změna v ekonomice státu. Z centrálně plánovaného hospodářství se přecházelo na tržní ekonomiku a docházelo k privatizaci státních podniků do rukou soukromých vlastníků.

V roce 1989 ČR patřila k nejvyspělejším zemím z východního bloku. Nejvýznamnější složkou hospodářství byl sekundární sektor, který tvořil téměř polovinu zaměstnanosti (Viz. Tab. 1). Okres Liberec měl v sekundéru ještě vyšší podíl zaměstnaných. To bylo způsobeno vysokým podílem zaměstnaných v textilním průmyslu (Viz. Příloha 1), jehož specializace je nejvýraznější ze všech průmyslových odvětví.

Tab. 1: Odvětvová struktura zaměstnanosti dle sektorů za okres Liberec a Českou republiku k 31. 12. 1989.

	počet zaměstnaných		podíl sektorů na celkové zaměstnanosti (v %)		index specializace
	okres Liberec	Česká republika	okres Liberec	Česká republika	
celkem	82 714	5 236 908	-	-	-
I. sektor	7 472	685 271	9,0	13,1	0,69
II. sektor	42 942	2 525 240	51,9	48,2	1,08
III. sektor	32 300	2 026 397	39,1	38,7	1,01

Zdroj: Interní databáze Katedry geografie UP (1989). Vlastní úpravy.

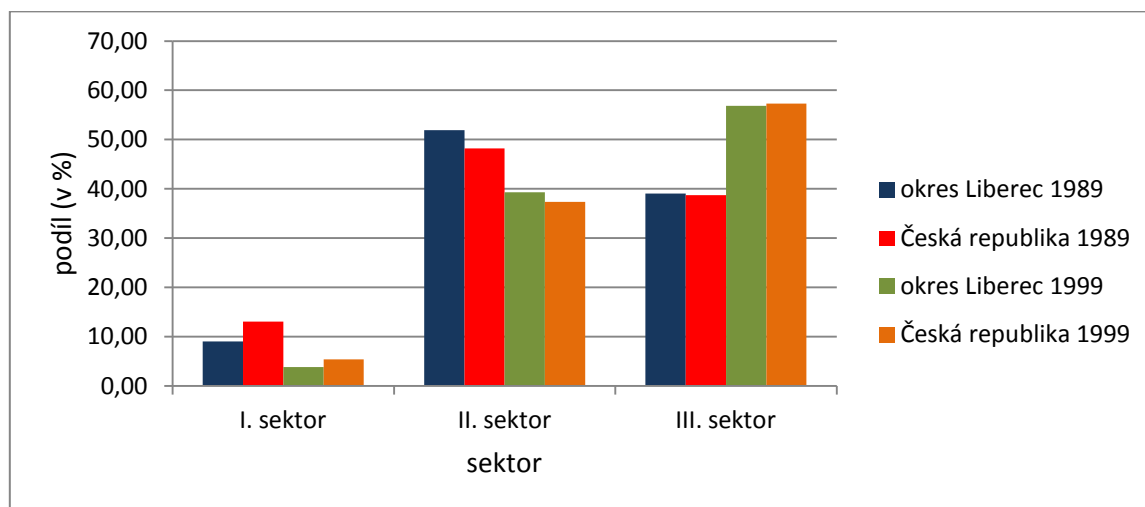
Jak ukazuje následující tabulka, rok 1999 se vyznačoval obdobnými indexy specializace jako rok 1989. To i přesto, že docházelo ke strukturální změně zaměstnanosti, která je popsána níže. Šlo spíše o to, že trend strukturální změny se projevoval jak v okrese Liberec, tak v ČR jako celku a tím zůstaly hodnoty indexu zachovány.

Tab. 2: Odvětvová struktura zaměstnanosti dle sektorů za okres Liberec a Českou republiku k 31. 12. 1999.

	počet zaměstnaných		podíl sektorů na celkové zaměstnanosti (v %)		index specializace
	okres Liberec	Česká republika	okres Liberec	Česká republika	
celkem	76 709	4 768 338	-	-	-
I. sektor	2 959	256 512	3,9	5,4	0,72
II. sektor	30 140	1 780 336	39,3	37,3	1,05
III. sektor	43 610	2 731 490	56,9	57,3	0,99

Zdroj: Interní databáze Katedry geografie UP (1999). Vlastní úpravy.

Největší změnou ve struktuře zaměstnanosti se stal nárůst počtu pracovníků ve třetím ekonomickém sektoru, který činil téměř dvacet procentních bodů. Jedná se o typický znak transformace ekonomiky z průmyslového státu na stát vyspělý, kde právě dominuje sektor služeb. Terciér posílil na úkor priméru, ale zejména na úkor průmyslu.

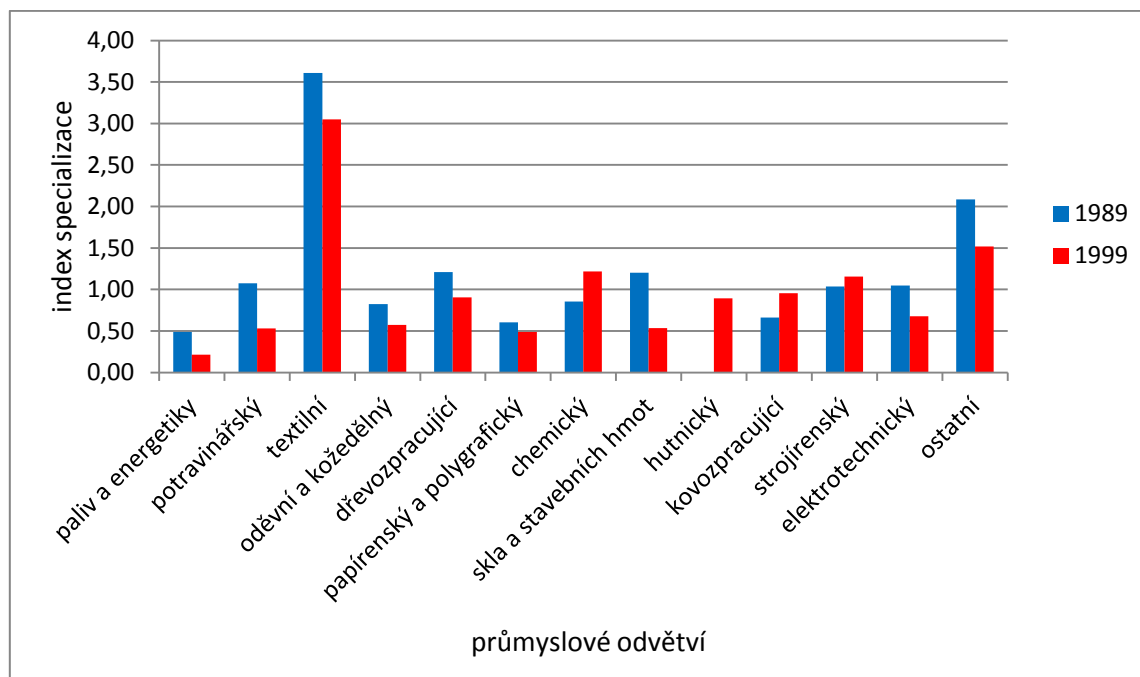
Obr. 2: Podíly sektorů na celkové zaměstnanosti v okrese Liberec a v České republice v letech 1989 a 1999 (zdroj: Interní databáze Katedry geografie UP 1989 a 1999). Vlastní úpravy.

V ČR docházelo k transformaci průmyslu, posílil například elektrotechnický průmysl, ale většina odvětví zaznamenala úbytek pracovních míst. Strojírenství zaznamenalo propad v zaměstnanosti o 6,5 procentních bodů, průmysl paliv a energetiky téměř o 4 a textilní, oděvní a kožedělný o 2,2 procentních bodů (Viz. Příloha 1 a 2).

Právě textilní průmysl byl postižen v okrese Liberec nejvíce díky nástupu zahraničních společností na český trh, které vytlačovaly tuzemské textilní firmy, které

měly na Liberecku dlouholetou tradici. Počet pracovníků se oproti roku 1989 zmenšil na méně než polovinu, což činilo pokles zaměstnanců v průmyslu o 6 procentních bodů. Rovněž strojírenství mělo v okrese úbytek zaměstnanců o více než polovinu, ale co do počtu předstihlo textilní odvětví o 900 zaměstnaných. Z dalších jmenujme průmysl paliv a energetiky a průmysl skla a stavebních hmot, které v zaměstnanosti ztratili 2,2 respektive 2,1 procentních bodů. Přesto úbytek skláren v okrese Liberec nebyl tak patrný jako v okolních okresech Libereckého kraje.

Okres Liberec byl v minulosti silně specializovaný na textilní průmysl, tato skutečnost se v průběhu devadesátých let mírně snížila i tak zůstala nejvyšší specializace u tohoto odvětví. Okres se specializoval i na ostatní zpracovatelský průmysl²¹. V roce 1999 byl okres specializovanější oproti ČR ještě ve strojírenství a nově v chemickém průmyslu, kde v okrese došlo k nárůstu počtu zaměstnanců, zatímco v ČR se počet zaměstnanců v chemickém průmyslu snižoval. Zbylá průmyslová odvětví v okrese se řadila k podprůměrům ČR (Viz. Obr. 3).

Obr. 3: Indexy specializace průmyslových odvětví v okrese Liberec v letech 1989 a 1999 (zdroj: Interní databáze Katedry geografie UP 1989 a 1999). Vlastní úpravy.

²¹ V roce 1989 se do ostatního zpracovatelského průmyslu neřadilo nábytkářství na rozdíl od roku 1999, proto jsou tyto podíly za rok 1999 na pracovní síle u okresu i u ČR vyšší (Viz. Příloha 1 a 2).

Následující dvě tabulky ukazují transformaci průmyslu v období let 1987 a 1999 v okrese na příkladu deseti největších podniků dle zaměstnanosti.

Tab. 3: Deset největších průmyslových podniků podle počtu pracovníků v okrese Liberec za rok 1987.

	název	sídlo	průmyslové odvětví	počet pracovníků
1.	TEXTILANA, Liberec	Liberec	textilní	3 489
2.	ELITEX, k. p., Chrastava	Chrastava	strojírenský	2 603
3.	BYTEX, Vratislavice nad Nisou	Liberec-Vratislavice n. N.	textilní	2 245
4.	PRECIOSA JABLONEC	Liberec	sklářský	2 188
5.	LIAZ LIBEREC, s. p.	Liberec	strojírenský	1 723
6.	TESLA LIBEREC, s. p.	Stráž nad Nisou	elektrotechnický	1 644
7.	PLASTIMAT LIBEREC, s. p.	Liberec	plastikářský	1 261
8.	OPR.ZAKL.CEZ, Teplice (ENERGOMONTÁŽE Liberec)	Liberec	strojírenský	1 213
9.	AUTOBRZDY, Jablonec nad Nisou	Hodkovice nad Mohelkou	strojírenský	963
10.	VZDUTECHNICKÉ ZÁVODY, k. p., Liberec	Liberec	strojírenský	930

Zdroj: Interní databáze Katedry geografie UP, Průmyslové provozovny ústředně řízeného průmyslu (1987). Vlastní úpravy.

Tab. 4: Deset největších průmyslových podniků podle počtu pracovníků v okrese Liberec za rok 1999.

	Název	sídlo	průmyslové odvětví	počet pracovníků
1.	Preciosa, a. s., Jablonec nad Nisou	Liberec	sklářský	1 444
2.	TEXTILANA, a. s., Liberec	Liberec	textilní	1 390
3.	PEGUFORM Bohemia, a. s., Liberec	Liberec	plastikářský	662
4.	Meritor LVS, a. s., Liberec	Liberec	strojírenský	474
5.	IRAUSA BOHEMIA, a. s., Chrastava	Chrastava	strojírenský	449
6.	FEREX - ŽSO, spol. s r. o., Brno	Liberec	kovozpracující	408
7.	VULKAN, a. s., Hrádek nad Nisou	Hrádek nad Nisou	gumárenský	377
8.	Monroe Czechia, s. r. o., Hodkovice nad Mohelkou	Hodkovice nad Mohelkou	strojírenský	375
9.	Lites a. s., Liberec	Liberec	elektrotechnický	373
10.	Knorr-Bremse, Systémy pro užitková vozidla, CR, s. r. o., Hejnice	Hejnice	strojírenský	369

Zdroj: Interní databáze Katedry geografie UP, Subjekty národního hospodářství - okres Liberec (1999). Vlastní úpravy.

Obecně lze říct, že zaměstnanost v průmyslu klesala tak, že během zmíněných dvanácti let se počet pracovníků v deseti největších podnicích zmenšil na třetinu. Největší podnik v roce 1999 dosahoval počtu zaměstnanců 1444, což je o 200 méně než měl šestý největší podnik (TESLA LIBEREC, s. p.) v roce 1987.

Největší úpadek zaznamenala TEXTILANA, stejně jako celý textilní průmysl, která v uvedeném období přišla o 2100 zaměstnanců. TEXTILANA se kvůli špatné privatizaci a nízké poptávce zadlužila. Zaměstnanci byli propouštěni nebo přecházeli do jiných podniků. V roce 2001 TEXTILANA zkrachovala a dostala se do konkurzu. Mezi roky 2003-2005 byl celý komplex zbourán (HBI, 2012).

Druhý největší podnik z roku 1987 ELITEX, který se soustředil především na výrobu textilních strojů, se spolu s celým textilním průmyslem dostal do recese. V roce 1998 byl podnik v částečné likvidaci a od roku 2004 v konkurzu (Kurzy.cz, 2011). Podobný osud měl i podnik BYTEX, který vyráběl bytové textilie (koberce). Většina komplexu byla taktéž zbourána (HBI, 2012).

Čtvrtým největším podnikem za rok 1987 se stala liberecká pobočka Preciosy Jablonec, která se zaměřuje na zpracování skla, zejména na bižuterii. I tento sklářský podnik zaznamenal úbytek o 750 zaměstnanců, přesto byl v roce 1999 největším podnikem okresu Liberec²².

LIAZ (Liberecké automobilové závody) jako další jablonecký podnik se dvěma závody v Liberci, ztratil po roce 1989 většinu svých odbytišť. Navíc byl velmi pomalu privatizován a tak postupně výroba upadala, až podnik roku 2002 definitivně zkrachoval a zbyla pouze motorárna v Rýnovicích (HBI, 2012).

Státní podnik Tesla Liberec vyrábějící drobnou elektroniku (magnetofony, elektrická požární a zabezpečovací signalizaci), zanikl v roce 1992 a místo něj vznikla akciová společnost LITES, která se převážně soustředila na výrobu elektrické požární signalizace. Podniku ubylo téměř 1300 zaměstnanců za uvedené období (Tesla, 2005).

Další velké podniky se postupně privatizovaly a nově vzniklé společnosti měnily jejich názvy jako například Plastimat Liberec na Peguform Bohemia (výroba plastů pro automobilový průmysl), Autobrzdý na Monroe Czechia (výroba tlumičů a elektrokomponentů) a Vzduchotechnické závody (výroba klimatizace) na LVZ (HBI, 2012).

V roce 1999 se mezi největšími průmyslovými podniky, kromě již zmíněných,

²² Celý podnik se všemi pobočkami měl v roce 1999 cca 7500 zaměstnanců.

objevují společnosti se zahraničním kapitálem. Nejvíce pracovníků měla americká společnost Meritor LVS, v Liberci působící od roku 1993. Činnost produkce se zaměřovala na výrobu dílů osobních automobilů (součásti dveří, brzdy a bezpečnostní systémy). Podobně na tom byla španělská IRAUSA Bohemia, působící v Chrastavě rovněž od roku 1993. Firma se specializuje na výrobu interiérových komponentů pro automobily (HBI, 2012).

Odlišný vývoj měl šestý největší podnik FEREX-ŽSO, který navazoval na původní slévárenský a strojírenský závod v Liberci. Zaměření je na slévání šedé litiny a výrobu zařízení pro opravy kolejových a silničních vozidel. Stejně tak VULKAN, který pokračoval v gumárenské tradici (výroba rukavic pro zdravotnictví, dětských šidítek a prezervativů) v Hrádku nad Nisou (HBI, 2012).

6.2 Strukturální změny v zaměstnanosti mezi roky 2001 a 2011

Toto období bylo charakteristické dotvářením privatizace, transformací na nová odvětví a zánikem starých tradičních oborů ekonomické činnosti. Docházelo k výstavbě nových průmyslových zón, kde začali působit především zahraniční investoři. Přímo v Liberci od roku 2001 začala vznikat Průmyslová zóna Jih. V této zóně bylo umístěno již přes třicet, většinou zahraničních, investorů. Působí zde například firmy DENSO Manufacturing Czech s. r. o., Arvin Meritor LVS Liberec a. s. a další. Konec období byl charakterizován ekonomickou krizí a tím snižováním zaměstnanosti.

Z dat SLDB 2001 je patrný stálý úbytek zaměstnanců v primárním sektoru v ČR, tak i v okrese Liberec. Podíl okresu v priméru byla téměř poloviční než v ČR. Okres Liberec měl o něco vyšší podíl v sekundéru než ČR a o trochu nižší ve třetím ekonomickém sektoru. Terciér opět tvořil přes 50 % na celkové zaměstnanosti. Po přepočtení pomocí vyjížděvky a dojížděvky (Viz. Tab. 5) do zaměstnání se ukázalo, že okres Liberec byl ztrátový (úbytek 2080 EA). Největší úbytek byl v průmyslu, kde vyjíždělo o 1500 EA více, než jich dojíždělo. Vyjížděvka převládala do sousedního Jablonce nad Nisou, Chrastavy, Mladé Boleslavi a dále do Prahy.

Rok 2011 přinesl obdobnou situaci ve specializaci jednotlivých sektorů v okrese Liberec. V prvním sektoru se specializace okresu snížila pod polovinu a ve druhém sektoru se hodnota indexu zvýšila o 0,03 (Viz. Tab. 6).

Tab. 5: Odvětvová struktura zaměstnanosti dle sektorů za okres Liberec a Českou republiku k 1. 3. 2001.

	počet zaměstnaných		podíl sektorů na celkové zaměstnanosti (v %)		index specializace
	okres Liberec	Česká republika	okres Liberec	Česká republika	
celkem	76 319	4 741 690	-	-	-
I. sektor	1 902	225 654	2,5	4,8	0,52
z toho zemědělství	1 262	179 939	1,7	3,8	-
II. sektor	34 368	1 936 968	45,0	40,8	1,10
z toho průmysl	26 160	1 493 061	34,3	31,5	-
z toho stavebnictví	8 208	443 907	10,8	9,4	-
III. sektor	40 049	2 579 068	52,5	54,4	0,96

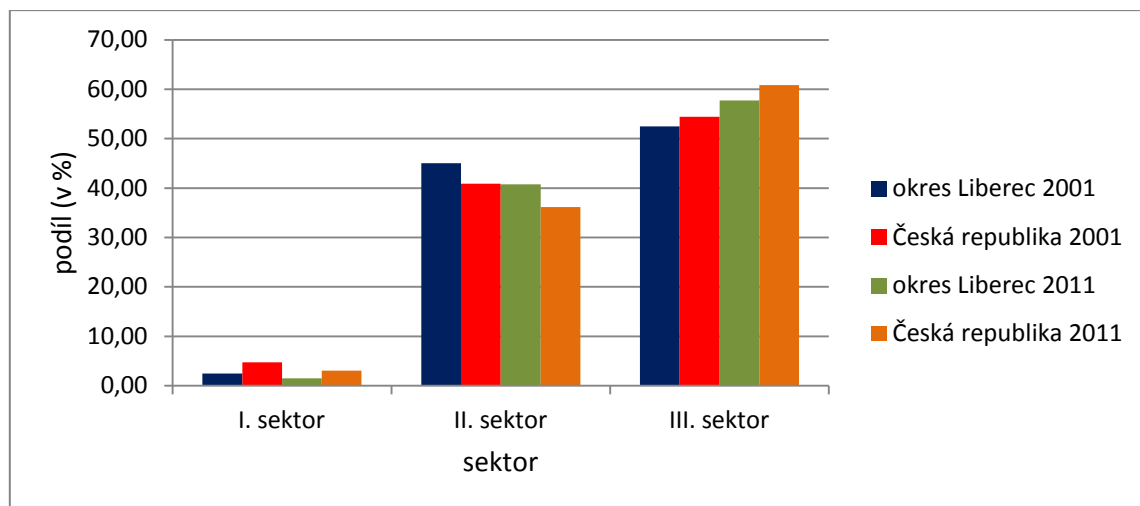
Zdroj: Krajská správa ČSÚ v Liberci, Sčítání lidu, domů a bytů 2001 - okres Liberec, tabulky A14 a A16; ČSÚ, Ekonomická aktivita obyvatelstva, tabulka 8; Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001, Obyvatelstvo Česká republika 2001; Interní databáze Katedry geografie UP, Dojíždka do zaměstnání a škol za okres Liberec a ČR. Vlastní úpravy.

Tab. 6: Odvětvová struktura zaměstnanosti dle sektorů za okres Liberec a Českou republiku k 26. 3. 2011.

	počet zaměstnaných		podíl sektorů na celkové zaměstnanosti (v %)		index specializace
	okres Liberec	Česká republika	okres Liberec	Česká republika	
celkem	80 068	4 962 499	-	-	-
I. sektor	1 194	150 658	1,5	3,0	0,49
z toho zemědělství	845	118 567	1,1	2,4	-
II. sektor	32 639	1 794 126	40,8	36,2	1,13
z toho průmysl	25 993	1 414 178	32,5	28,5	-
z toho stavebnictví	6 646	379 948	8,3	7,7	-
III. sektor	46 235	3 017 715	57,7	60,8	0,95

Zdroj: Interní databáze Katedry geografie UP, Ekonomická aktivita podle odvětví za okres Liberec a ČR. Vlastní úpravy.

Růst podílu zaměstnanců k roku 2011 zaznamenal opět třetí sektor, tentokrát nešlo o tak obrovský skok jako v minulém období. Šlo zhruba o 6 procentních bodů v okrese a 6,5 v ČR, přitom podíl v okrese byl za oba roky o 3 procentní body nižší. Usuzuje se, že v příštích letech podíl terciéru v okrese dosáhne také šedesátiprocentní hranice. Podíl zaměstnanosti v priméru i v sekundéru se snížil. Podíl druhého sektoru v okrese poklesl na stejnou hodnotu, jako byl podíl sekundéru v ČR za rok 2001, tedy těsně nad 40 % zaměstnanců.

Obr. 4: Podíly sektorů na celkové zaměstnanosti v okrese Liberec a v České republice v letech 2001 a 2011 (zdroj: Krajská správa ČSÚ v Liberci, Sčítání lidu, domů a bytů 2001 - okres Liberec, tabulky A14 a A16; ČSÚ, Ekonomická aktivita obyvatelstva, tabulka 8; Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001, Obyvatelstvo Česká republika 2001; Interní databáze Katedry geografie UP, Dojíždka do zaměstnání a škol za okres Liberec a ČR; Interní databáze Katedry geografie UP, Ekonomická aktivita podle odvětví za okres Liberec a ČR). Vlastní úpravy.

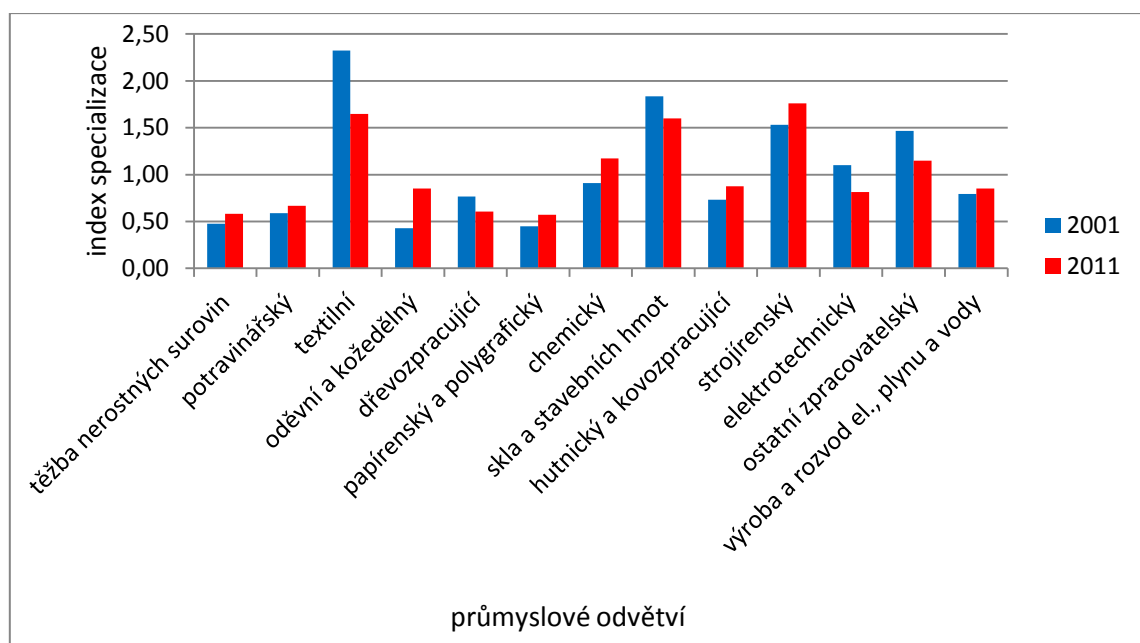
V průmyslu ČR došlo během let 2001-2011 k poklesu zaměstnanosti ve většině odvětví (Viz. Příloha 3 a 4). Pouze chemický, hutnický a kovo zpracující, strojírenský a elektrotechnický průmysl zaznamenaly vzestup. V roce 2011 bylo nejrozšířenějším odvětvím strojírenství, které zaměstnávalo 360 tisíc osob, což se rovná podílu 7,3 % zaměstnanců na celkové zaměstnanosti. Okres Liberec, který zaznamenal nárůst podílu pracovníků ve stejných odvětvích, měl roku 2011 s deseti tisíci zaměstnanci ve strojírenství dokonce podíl 12,8 % na zaměstnanosti. Zatímco ČR měla nárůst ve strojírenství o 1,4 procentních bodů, okres Liberec o 3,8. Většina těchto nových strojírenských firem okresu se usídlila v Průmyslové zóně Jih v Liberci.

Na druhém místě se v počtu zaměstnanců ČR udržel hutnický a kovo zpracující průmysl (s 4,7 % podílu), který se dostal na druhé místo i v okrese (4,1 %) před upadající textilnictví. Na třetí místo se v okrese dostal chemický průmysl (2,9 %) a v celé ČR průmysl elektrotechnický (3 %).

Nejpostiženějším odvětvím se stal průmysl textilní. V ČR se propadl o 1,5 procentních bodů a v okrese Liberec to bylo dokonce o 4 procentní body, tj. úbytek přes 3000 zaměstnanců. O více než jeden procentní bod se zaměstnanost snížila také v potravinářském a dřevozpracujícím průmyslu v ČR a v dřevozpracujícím a ostatním zpracovatelském průmyslu v okrese.

Z Obr. 5, který uvádí indexy specializace okresu Liberec, je patrné, že okres byl

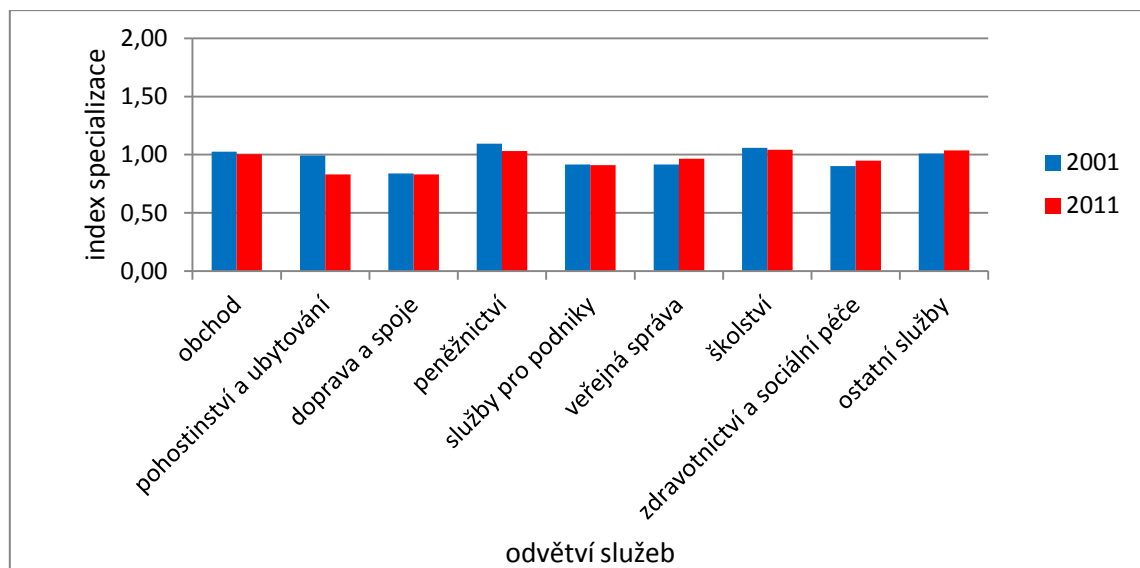
za oba uvedené roky specializovanější v pěti odvětvích vůči ČR. Pouze se prohodila specializace elektrotechnického průmyslu za průmysl chemický v roce 2011. Okres byl výrazně specializován pouze v odvětví textilního průmyslu v roce 2001. Za deset let jeho specializace výrazně zeslábla a dnes se textilnictví rozvíjí pouze v oblasti nanovláken. Za rok 2001 vyšší specializace dosahoval ještě průmysl skla a stavebních hmot. V roce 2011 už byl na prvním místě z hlediska specializace průmysl strojírenský.

Obr. 5: Indexy specializace průmyslových odvětví v okrese Liberec v letech 2001 a 2011 (zdroj: Krajská správa ČSÚ v Liberci, Sčítání lidu, domů a bytů 2001 - okres Liberec, tabulky A14 a A16; ČSÚ, Ekonomická aktivita obyvatelstva, tabulka 8; Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001, Obyvatelstvo Česká republika 2001; Interní databáze Katedry geografie UP, Dojíždka do zaměstnání a škol za okres Liberec a ČR; Interní databáze Katedry geografie UP, Ekonomická aktivita podle odvětví za okres Liberec a ČR). Vlastní úpravy.

Sektor služeb se stal nejvýznamnější složkou hospodářství a během těchto deseti let svou pozici posiloval. Nejpočetnějším odvětvím se stal obchod, který zaměstnával v okrese i v ČR kolem 11,5 % osob. Zaměstnanost se zvyšovala hlavně ve službách pro podniky (cca o 3 procentní body) a v dopravě a spojích (o 2-2,4 procentní body). Jediný propad v zaměstnanosti zaznamenalo pohostinství a ubytování kvůli ekonomické krizi (o 1 procentní bod v okrese respektive 0,5 procentních bodů v republice) a ostatní služby (Viz. Příloha 5 a 6).

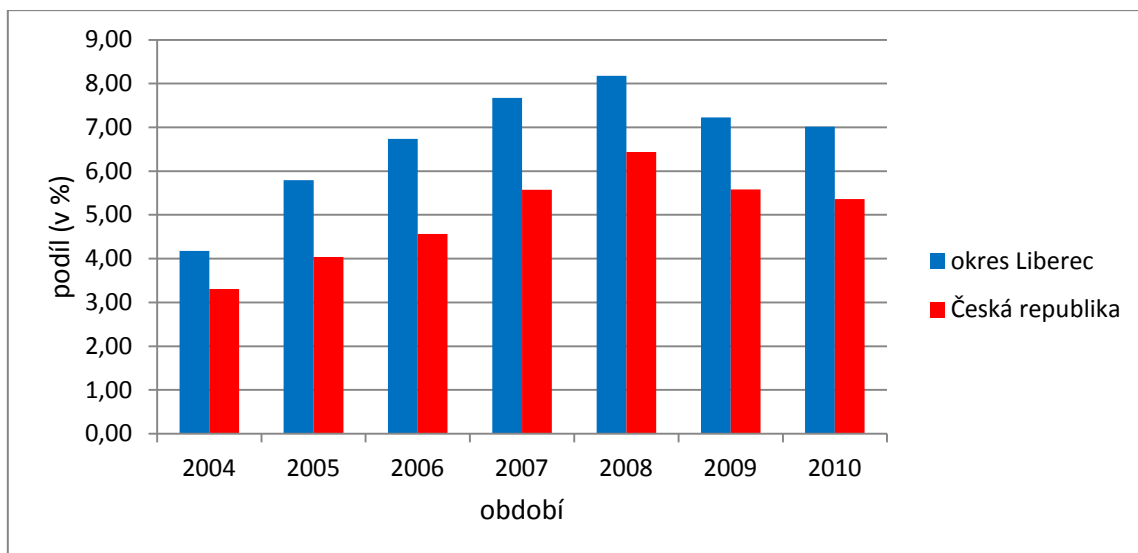
Hodnoty indexu specializace okresu se pohybovaly kolem jedné. To znamená, že okres Liberec nijak nevybočuje z celorepublikového průměru v zaměstnanosti (Viz. Obr. 6).

Obr. 6: Indexy specializace odvětví služeb v okrese Liberec v letech 2001 a 2011 (zdroj: Krajská správa ČSÚ v Liberci, Sčítání lidu, domů a bytů 2001 - okres Liberec, tabulky A14 a A16; ČSÚ, Ekonomická aktivita obyvatelstva, tabulka 8; Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001, Obyvatelstvo Česká republika 2001; Interní databáze Katedry geografie UP, Dojíždka do zaměstnání a škol za okres Liberec a ČR; Interní databáze Katedry geografie UP, Ekonomická aktivita podle odvětví za okres Liberec a ČR). Vlastní úpravy.

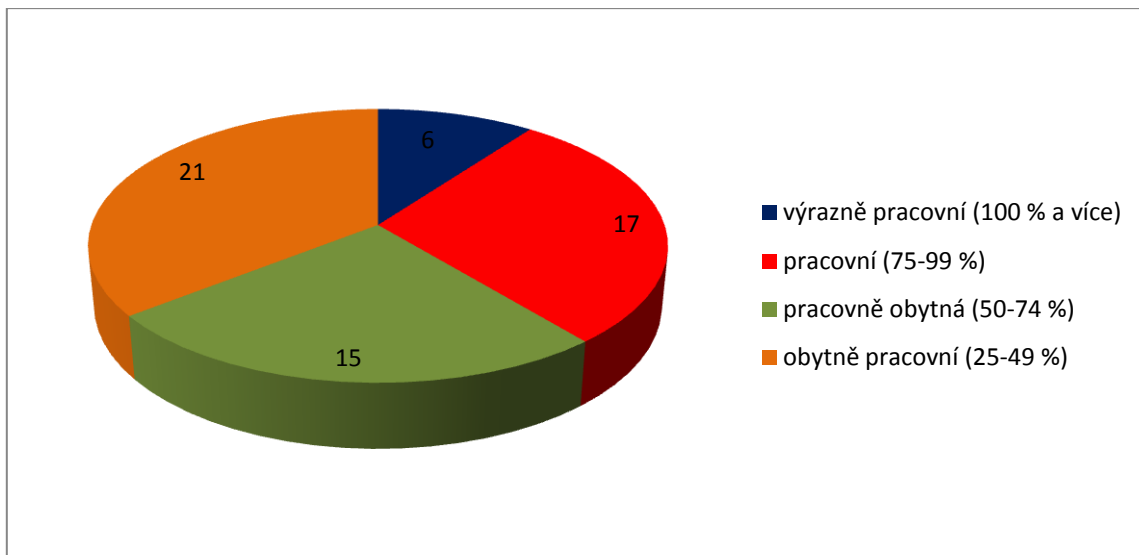
Zvláštní kategorii na trhu práce tvoří cizinci, kteří jsou legálně zaměstnaní. Jedná se o čtyři skupiny cizinců. Cizinci, kteří mají platná povolení k zaměstnání, cizinci nepotřebující povolení, cizinci s živnostenským oprávněním a občané EU a Švýcarska (Viz. Příloha 7 a 8). Největší podíl na zaměstnanosti v období 2004-2010 měli občané EU a Švýcarska. Jak v ČR, tak v okrese Liberec to činilo mezi 40 a 50 procenty. Hlavní podílovou skupinu tvořili k prosinci 2010 Poláci, kterých bylo bezmála 1600 (23,8 % z celkově zaměstnaných cizinců), dále Slováci (21,8 %) a Ukrajinci (19,4 %).

Podíly cizinců na pracovní síle v okrese i v ČR měli podobný trend. Až do roku 2008 se podíl zvyšoval, posléze v období krize došlo k úbytku pracovních míst a tím pádem k menší poptávce po cizincích. Ještě stojí za zmínku, že podíl pracujících cizinců byl v okrese o 1-2 procentní body vyšší než v ČR, jak je uvedeno na obrázku 7.

Obr. 7: Podíl cizinců na pracovní síle v okrese Liberec a v České republice v letech 2004-2010 (zdroj: VÚPSV, publikace Milady Horákové 2004-2011). Vlastní úpravy.

V poslední části zaměstnanosti v období 2001-2011 se věnujeme střediskům zaměstnanosti v okrese k roku 2001. Okres Liberec se svými 97,3 % se řadil typologicky k pracovním okresům (Viz. Příloha 9). Vyjíždka do zaměstnání zde převládla nad dojíždkou o již zmíněných 2080 osob, tudíž byl počet opm. vyšší než celková zaměstnanost. Většina obcí okresu se typologicky řadila do skupiny obytně pracovních obcí (21 z celkových 59 obcí). Dále byly obce pracovní a pracovní obytné obce. Žádná z obcí se neřadila k čistě obytným či dokonce výrazně obytným, tzn., že vyjíždka nikde nepřevyšovala dojíždku tak, aby dosáhla požadovaných hodnot pro obytnou obec (Viz. Obr. 8). Nejbližše tomu měla obec Vlastibořice (25,8 %). Naopak šest obcí dosáhlo hodnot nad 100 % a staly se tak výrazně pracovními obcemi s převažující dojíždkou za prací. Konkrétně šlo o obce Lázně Libverda, Liberec, Stráž nad Nisou, Svijany, Sychrov a Šimonovice. Liberec nabízel nejvíce pracovních příležitostí a není proto překvapením, že dojíždka převládla o 4600 osob. V obcích Stráž nad Nisou a Šimonovice, které jsou v těsném zázemí Liberce, se koncentrovala průmyslová výroba. Ve Svijanech na Turnovsku je umístěn známý Pivovar Svijany a v Lázních Libverda, kde se léčí nemoci pohybového aparátu, srdce a krevní oběh, je také řada pracovních míst. Absolutně nejvyšší hodnoty dosáhl Sychrov (201,4 %). Dojíždka do zaměstnání do obce je tedy dvakrát vyšší než vyjíždka. V obci našla zaměstnání většina osob na místním novogotickém zámku Sychrov.

Obr. 8: Typologie obcí na základě zaměstnanosti a obsazených pracovních míst v okrese Liberec k 1. 3. 2001 (zdroj: Krajská správa ČSÚ v Liberci, Sčítání lidu, domů a bytů 2001 - okres Liberec, tabulky B6 a B8; Interní databáze Katedry geografie UP, Dojíždka do zaměstnání a škol za okresy Česká Lípa a Liberec). Vlastní úpravy.

7 VÝVOJ NEZAMĚSTNANOSTI OD ROKU 1990

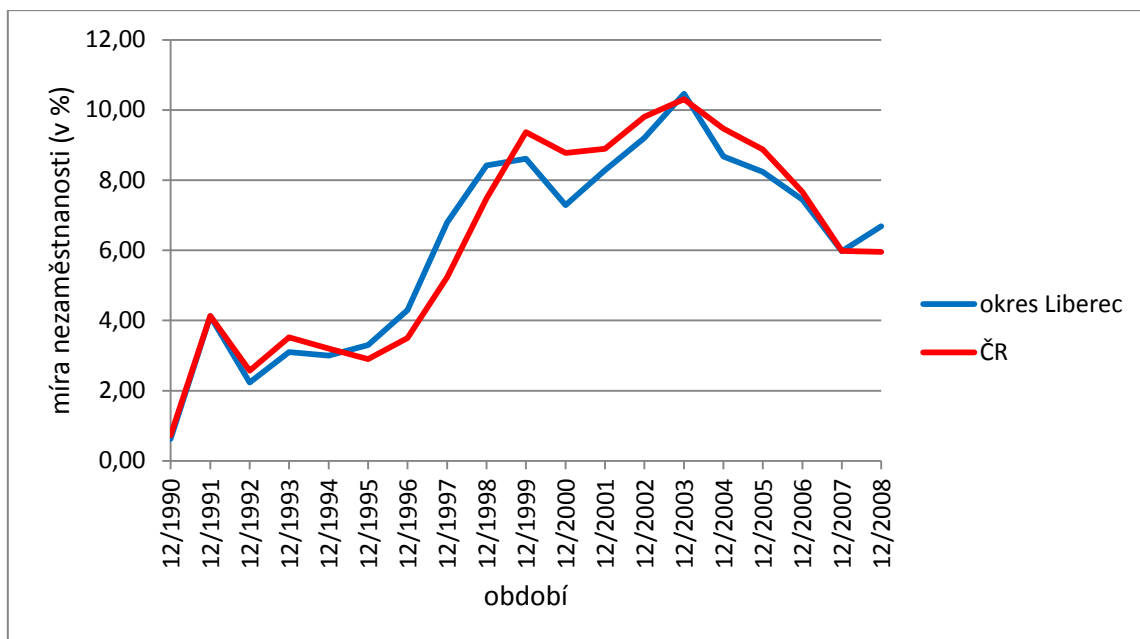
7.1 Nezaměstnanost v letech 1990-1999

Po roce 1989 došlo k uvolnění politického režimu a k postupnému uvolňování ekonomické situace. Spěváček (2002) rozděluje ekonomickou situaci na čtyři etapy transformace. Z nichž první tři určují období let 1990-1999.

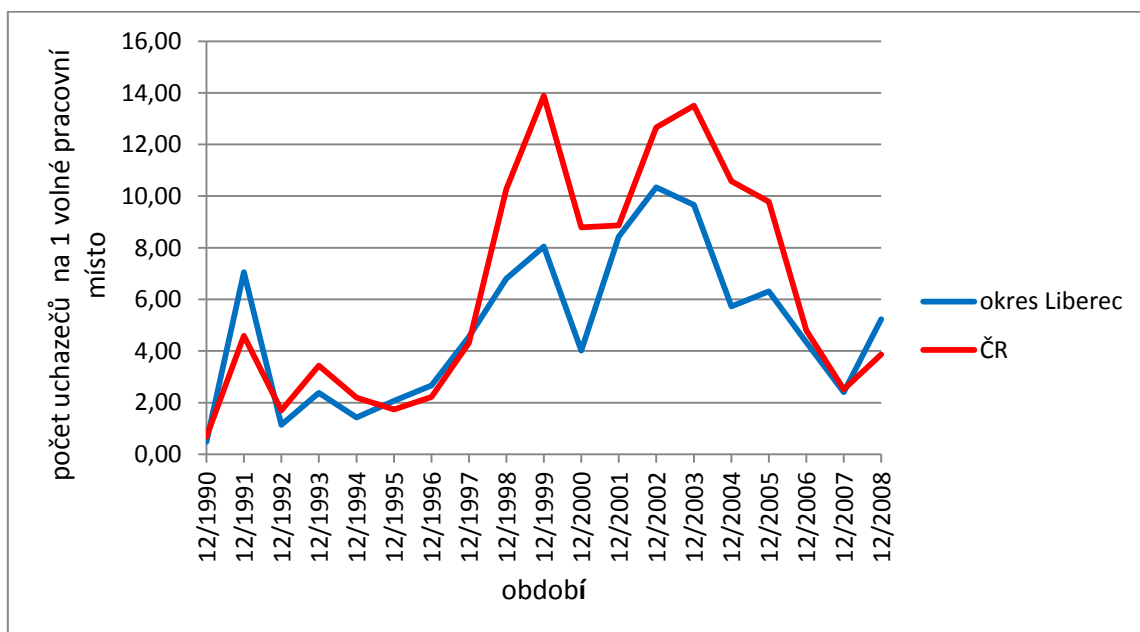
Prvním obdobím byla recese ekonomicky, která byla vymezena roky 1990-1992. V tomto období dochází k rozkolísanosti ve vývoji zaměstnanosti. Posilují služby a naopak výrazně oslabuje průmysl. Nezaměstnanost se zvýšila z téměř nulové na 4% nejen v okrese Liberec, ale i v celé ČR (Viz. Obr. 9). Lišil se počet uchazečů na jedno volné pracovní místo (jak ukazuje Obr. 10), který v okrese dosahoval až k 7 uchazečům zatímco v průměru ČR se hodnota pohybovala okolo 4,5 uchazečů. Tato skutečnost se vztahovala k velmi nízkému počtu volných pracovních míst v okrese, který se v roce 1991 pohyboval okolo 500. Pouze v roce 1990 bylo více volných pracovních míst než registrovaných nezaměstnaných (Viz. Příloha 10 a 11).

Druhé období proběhlo v letech 1993-1996 a bylo charakteristické oživením ekonomiky. Došlo k ustálení míry nezaměstnanosti v okrese i v celé ČR na hodnotách mezi 3 a 4 %. Počet uchazečů na jedno volné pracovní místo se pohyboval mezi 2 a 3 uchazeči. V okrese byl tento údaj zpočátku o něco nižší díky rychleji vzrůstajícím pracovním příležitostem. Ke konci tohoto období se obě sledované hodnoty začínaly mírně vyzdvihovat.

Ve třetím období (1997-1999) se ekonomika celého státu dostala opět do recese. Důvodem propadu ekonomiky bylo například neustálé odkládání nepopulárních hospodářských opatření vládou, problémy velkých státních firem či tzv. česká cesta privatizace což znamenalo, že privatizováno bylo zejména do rukou českých zájemců, kteří nedisponovali tak vysokým kapitálem. Nezaměstnanost zpočátku rostla rychleji v okrese a zastavila se v roce 1999 na 8,6 %. Průměr míry nezaměstnanosti v ČR v roce 1999 byl dokonce 9,4 %. Rapidně se zvýšil počet uchazečů na jedno volné pracovní místo, hlavně v ČR, kde se počet zvýšil ze 4 až na 14 uchazečů. V okrese se hodnota dostala maximálně na 8 uchazečů.

Obr. 9: Srovnání míry nezaměstnanosti okresu Liberec s Českou republikou v období 12/1990-12/2008 (zdroj: Interní databáze Katedry geografie UP, Správa služeb zaměstnanosti, čtvrtletní statistiky (1990-1996); Integrovaný portál MPSV, měsíční statistiky nezaměstnanosti (1997-2011). Vlastní úpravy.

Obr. 10: Srovnání počtu uchazečů na 1 volné pracovní místo okresu Liberec s Českou republikou v období 12/1990-12/2008 (zdroj: Interní databáze Katedry geografie UP, Správa služeb zaměstnanosti, čtvrtletní statistiky (1990-1996); Integrovaný portál MPSV, měsíční statistiky nezaměstnanosti (1997-2011). Vlastní úpravy.

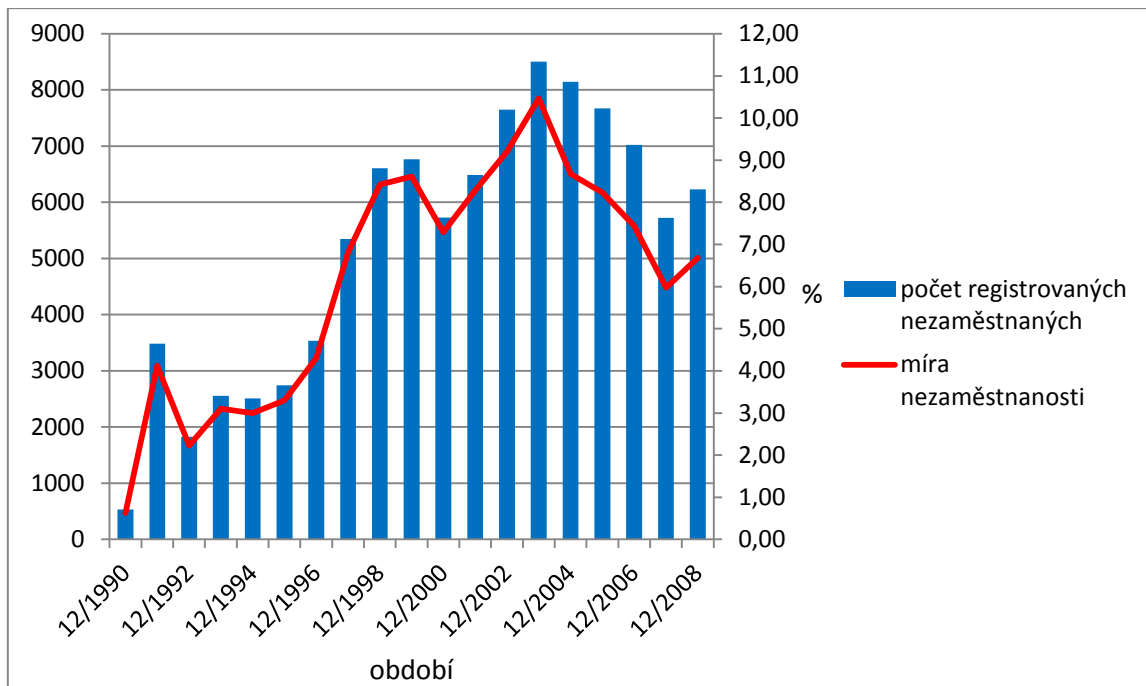
7.2 Nezaměstnanost v letech 2000-2008

Toto období je dle Spěváčka (2002) charakteristické stálým oživením ekonomiky. Trh se začal více uvolňovat zahraničním státům díky podpoře přímých zahraničních investic. Více než třetina těchto investic mířila do průmyslu. Po přistoupení do EU roku 2004 se ekonomika státu ještě úžeji spojila s evropskou. Zahraniční kapitál začal kontrolovat řadu průmyslových odvětví, například potravinářský (Phillip Morris, Coca-Cola), elektrotechnický (Siemens, Phillips) nebo strojírenský (VW Group, Hyundai). Zahraniční firmy k investicím v ČR lákaly nízké náklady na výrobu a ekonomická a politická stabilita. Na konci roku 2008 dosahovaly v republice přímé zahraniční investice na jednoho obyvatele 210 000 Kč. V okrese byla tato hodnota 110 000 Kč (ČNB, 2010), zde se investovalo nejvíce na začátku nového tisíciletí. Mezi nejvýznamnější investice okresu se řadila, již zmíněná, Průmyslová zóna Jih.

Přesto míra nezaměstnanosti spíše rostla a to až do roku 2003, kdy dosáhla svého maxima v ČR (10,3 %) i v okrese Liberec (10,5 %). Teprve od vstoupení do EU se míra nezaměstnanosti začala snižovat až na 6 % v roce 2007, poté následoval opět růst způsobený ekonomickou krizí (Viz. Obr. 9).

Počet uchazečů na jedno volné pracovní místo neměl tak jasný průběh a okres se od průměru republiky výrazně odlišoval. Dalo by se říci, že až do roku 2006 byly hodnoty nižší v průměru o 2-5 uchazečů s výjimkou roku 2001, kdy se lišily jen minimálně. Na konci tohoto období dochází opět k vyrovnávání počtu uchazečů na jedno volné pracovní místo v okrese s ČR a to na velmi nízkých hodnotách oproti předchozím rokům (2,5 uchazečů v roce 2007). To bylo způsobeno vysokým nárůstem počtu pracovních míst (Viz. Obr. 10).

Ještě stojí za zmínku odklon počtu registrovaných nezaměstnaných od míry nezaměstnanosti, pozorovaný od roku 2002. V předchozím období registrovaní nezaměstnaní, víceméně korelovaly s mírou nezaměstnanosti a nedocházelo k odchylce, která je ve druhém období viditelná na Obr. 11. Odchylna byla způsobena rychlejším poklesem registrovaných nezaměstnaných, kdežto pracovní síla zůstala přibližně stejná. Více se toto projevilo v okrese než v ČR.

Obr. 11: Vývoj počtu registrovaných nezaměstnaných a míry nezaměstnanosti v okrese Liberec v období 12/1990-12/2008 (zdroj: Interní databáze Katedry geografie UP, Správa služeb zaměstnanosti, čtvrtletní statistiky (1990-1996); Integrovaný portál MPSV, měsíční statistiky nezaměstnanosti (1997-2011). Vlastní úpravy.

8 REGIONÁLNĚ GEOGRAFICKÁ ANALÝZA TRHU PRÁCE V OBDOBÍ KRIZE

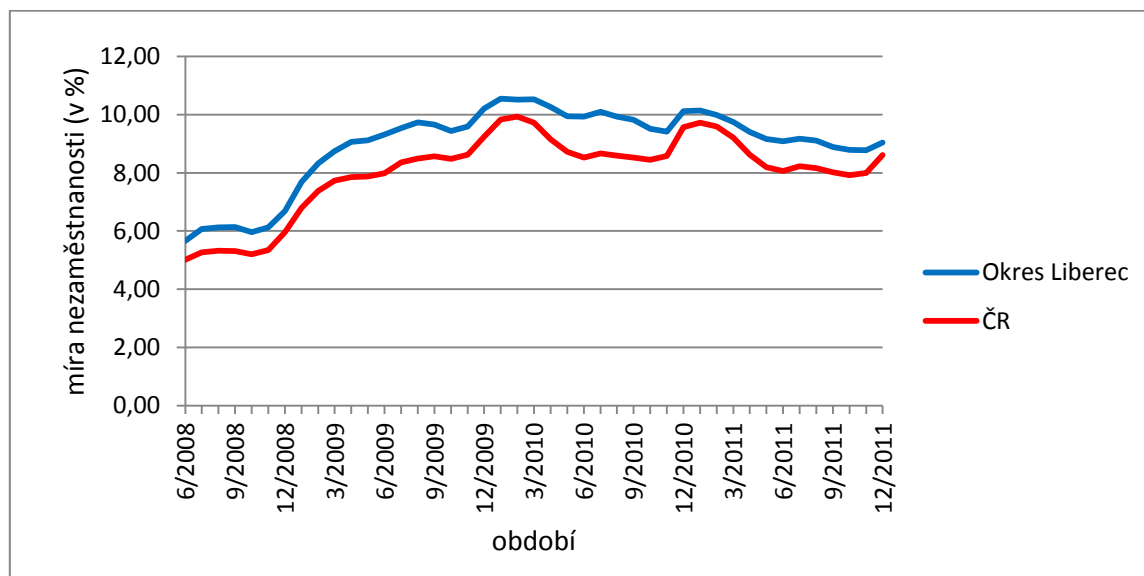
Období ekonomické krize vymezené v letech 2008-2011 je charakteristické sníženou poptávkou po výrobcích a spoření finančních zdrojů obyčejných lidí, což pro firmy přineslo daleko menší zisky, případně i ztrátu. Firmy proto byly nuceny snižovat počty svých zaměstnanců, některé musely být dokonce zavřeny. Právě to vedlo ke zvýšení nezaměstnanosti (Kovanda, 2009).

Nezaměstnanost se začala zvyšovat až koncem roku 2008, tedy v době, kdy se USA a západní Evropa už přes rok potácely v recesi. Prvně, kdy se v ČR veřejně přiznalo, že světová ekonomická krize bude mít vliv i na českou ekonomiku, bylo v únoru 2009 po krachu tuzemských skláren, které měli velkou tradici v Libereckém kraji. Míra nezaměstnanosti stoupala, ale je třeba říct, že tento ukazatel se projevuje se zpožděním až po ekonomickém propadu (Kovanda, 2009, Dubská, 2011). To mělo za následek, růst nezaměstnanosti v ČR až do září 2009 na 8,6 % (Viz. Obr. 12). Samotný okres Liberec pak byl na míře nezaměstnanosti postižen o jeden procentní bod více než ČR téměř po celé období krize. Míra nezaměstnanosti dosáhla svého maxima v únoru 2010, kdy vystoupala na téměř 10% hranici. V okrese se tento ukazatel přes kritickou hodnotu 10 % dostal už v prosinci předchozího roku a vzrostl až na 10,5 % mezi lednem a březnem 2010. V té době bylo v okrese 10 000 nezaměstnaných a počet uchazečů na jedno volné pracovní místo se pohyboval až ke 27 (Viz. Příloha 12).

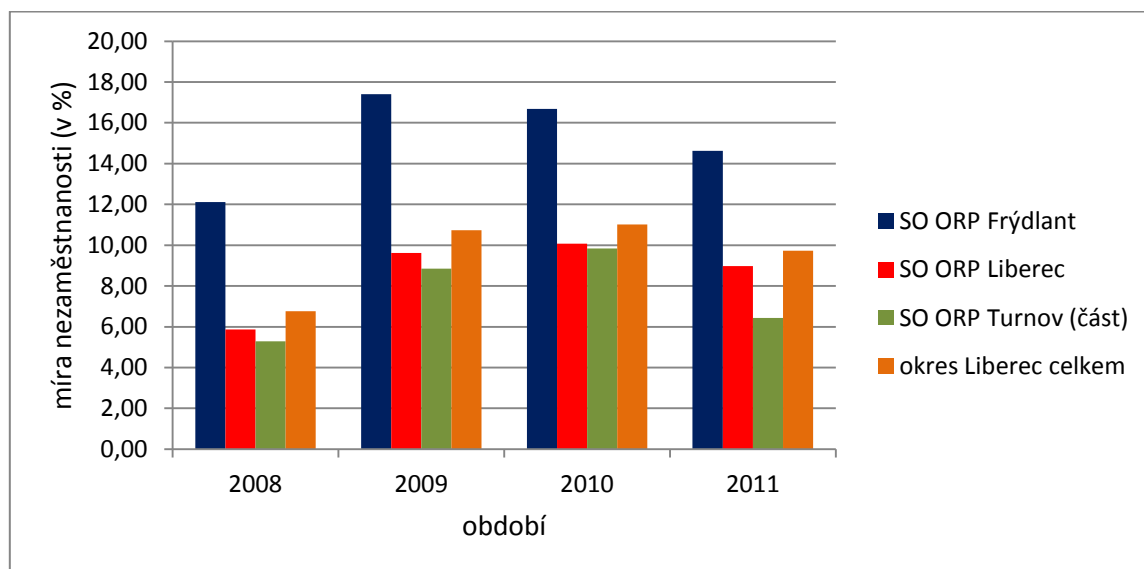
Rok 2010 vypadal nadějněji, došlo k poklesu nezaměstnanosti a některé podniky začaly vykazovat kladné zisky. Přesto ke konci roku postihlo českou ekonomiku druhé ekonomické dno. Míra nezaměstnanosti se projevila na přelomu let 2010 a 2011. V okrese se zvýšila opět těsně nad 10 %, v ČR pak byla o 0,5 procentních bodů nižší. Rok 2011 se vyznačoval snižujícím se počtem nezaměstnaných a tím i mírou nezaměstnanosti na hodnotu 8 % v ČR a 9 % v okrese, kde i počet uchazečů na jedno volné pracovní místo klesl pod 10.

Vyšší míru nezaměstnanosti okresu má na svědomí SO ORP Frýdlant. Toto periferní území má značný nedostatek pracovních míst, proto obyvatelé některých okolních obcí (Hejnice, Raspenava) dojíždějí převážně do Liberce (Viz. Příloha 9). Zatímco SO ORP Turnov a Liberec se z hlediska nezaměstnanosti vyvíjeli obdobně jako ČR, už tak postižené Frýdlantsko zasáhla krize ještě citelněji. Na konci roku 2009 zde míra nezaměstnanosti dosáhla 17,4 % a ještě na konci roku 2011 se držela na 14,6 %

(Viz. Obr. 13). Naopak nejnižších hodnot nabýval SO ORP Turnov. Je pravda, že nezaměstnanost zde nebyla tak vysoká díky relativně blízkým centrům (Turnov, Mladá Boleslav), ale je třeba říct, že zde se pohybujeme řádově ve stovkách nezaměstnaných, zatímco v ostatních SO ORP řádově v tisících.

Obr. 12: Srovnání míry nezaměstnanosti okresu Liberec s Českou republikou v období 6/2008-12/2011 (zdroj: Integrovaný portál MPSV, měsíční statistiky nezaměstnanosti 1997-2011). Vlastní úpravy.

Obr. 13: Míry nezaměstnanosti SO ORP okresu Liberec v letech 2008-2011 (zdroj: Integrovaný portál MPSV, statistiky nezaměstnanosti z územního hlediska 2005-2011). Vlastní úpravy.

Dále je třeba zmínit, jak se s následky krize vypořádaly tzv. problémové skupiny²³.

První popisovanou skupinou byli OZP, které obecně dosahovali nejnižších podílů nezaměstnanosti z popsaných skupin. V Libereckém kraji za období 2007-2011 měl nejvyšší podíl nezaměstnanosti okres Česká Lípa. Hodnoty se pohybovaly mezi 1 a 2 procenty. Nejnižších hodnot nabýval okres Liberec, který pro zdravotně postižené nabízel nejvíce příležitostí. ČR se pohybovala na hodnotách o 0,1-0,2 procentních bodů výše než okres Liberec.

Vyššími podíly nezaměstnanosti byli postiženi obyvatelé ve věku 50 a více let. Opět byly hodnoty nejvyšší v okrese Česká Lípa (2,3-2,5 % za první dva sledované roky). Liberec byl na 2 % a zbytek kraje na tom byl lépe. V roce 2009 došlo k vysokému nárůstu nezaměstnaných v této kategorii. V okrese Liberec se počet zvýšil o 1000 a podíl nezaměstnanosti vzrostl o jeden procentní bod. V posledních dvou letech následoval pokles nezaměstnanosti v celém kraji. ČR měla maximum až v roce 2010 (2,7 %).

Obdobným vývojem jako předchozí skupina prošly i osoby se základním vzděláním a nižším. Hodnoty byly o něco vyšší (okres Česká Lípa o 0,3 procentních bodů vyšší a v okrese Liberec byly podobné těm předchozím). Maximum v okresech kraje bylo opět v roce 2009 a v ČR v roce 2010.

Míra dlouhodobé nezaměstnanosti se projevila až v letech 2010 a 2011. Do roku 2009 žádná hodnota nepřesáhla 3% hranici míry nezaměstnanosti. V následujících letech se míry zastavily na nejvyšších hodnotách vůbec. V okrese Česká Lípa to bylo až 4,3 % (2010). Okres Liberec dosáhl maximální hodnoty až v roce 2011 (3,5 %) stejně jako ČR (3,2 %).

U těhotných žen, kojících a matek měl v prvních dvou letech nejvyšší podíly v nezaměstnanosti okres Jablonec nad Nisou (1,5 % respektive 1,4 %). Od roku 2009 je na tom nejhůře opět okres Česká Lípa (2,2 %). Okres Liberec měl podíly mezi 1 a 2 procenty (maximum 1,8 % v roce 2010). V ČR podíly nedosahovaly tak vysokých hodnot. Za uvedených pět let se pohybovaly mezi 0,8-1,2 %.

Specifickou problémovou skupinou jsou nezaměstnaní absolventi škol a mladiství. V okrese Liberec bylo nejvíce nezaměstnaných v této skupině v roce 2010 a to ve všech jednotlivých kategoriích s výjimkou vysokoškoláků, kterých bylo nejvíce nezaměstnaných následující rok. Nejvíce nezaměstnaných bylo mezi mladistvými

²³ Problémové skupiny jsou uvedeny ve třetí kapitole a v přílohách 15-20 jsou obsaženy konkrétní hodnoty.

a nejméně mezi vysokoškoláky. Index růstu nezaměstnanosti jednotlivých kategorií podle vzdělání ukazuje, že hodnoty následujících roků se oproti předcházejícímu roku vždy zvyšovaly. Teprve v roce 2011 se indexy oproti roku 2010 snížily (s výjimkou vysokoškoláků). ČR se vyvíjela podobně, jenom nejvíce nezaměstnaných bylo středoškoláků s maturitou. Podíl nezaměstnaných absolventů a mladistvých se pohyboval v okrese v období 2008-2011 (stejně jako v ČR) mezi 0,3-0,5 %. V roce 2011 došlo k poklesu nezaměstnanosti u všech skupin kromě vysokoškoláků, kterých naopak v okrese bylo o 50 % více než v předchozím roce, přesto tvořili nejmenší podíl na nezaměstnanosti z absolventů a mladistvých. Nejvíce nezaměstnaných bylo mladistvých po celé čtyřleté období (maximum 164 v roce 2010), kdežto v ČR bylo nejvíce nezaměstnaných středoškoláků s maturitou (maximum 13 756 v roce 2010). V roce 2010 vykazovala nezaměstnanost v okrese nejvyššího podílu 0,5 %, což bylo téměř 500 nezaměstnaných (Viz. Příloha 20 a 21).

Následující dvě tabulky ukazují změnu v zaměstnanosti největších průmyslových podniků okresu Liberec v období před krizí a v průběhu krize.

Tab. 7: Deset největších průmyslových podniků podle počtu pracovníků v okrese Liberec za rok 2006.

	název	sídlo	průmyslové odvětví	počet pracovníků
1.	DENSO MANUFACTURING CZECH, s. r. o.	Liberec	strojírenský	1 677
2.	Cadence Innovation, k. s.	Liberec	plastikářský	1 140
3.	Benteler ČR, s. r. o.	Chrastava	kovozpracující	966
4.	Monroe Czechia, s. r. o.	Hodkovice n. M.	strojírenský	548
5.	Arvin Meritor LVS Liberec, a. s.	Liberec	strojírenský	537
6.	GRUPO ANTOLIN BOHEMIA, a. s.	Chrastava	strojírenský	496
7.	Trelleborg Fluid Solutions Czech Republic, s. r. o.	Hrádek nad Nisou	gumárenský	492
8.	PEKM Kabeltechnik, s. r. o.	Liberec	elektrotechnický	432
9.	LVZ, a. s.	Liberec	strojírenský	396
10.	Laird Technologies, s. r. o.	Liberec	elektrotechnický	349

Zdroj: Interní databáze Katedry geografie UP, Subjekty národního hospodářství - okres Liberec (2006). Vlastní úpravy.

Tab. 8: Deset největších průmyslových podniků podle počtu pracovníků v okrese Liberec za rok 2010.

	název	sídlo	průmyslové odvětví	počet pracovníků
1.	Magna Exteriors & Interiors, s. r. o.	Liberec	plastikářský	1 652 ²⁴
2.	DENSO MANUFACTURING CZECH, s. r. o.	Liberec	strojírenský	1 373
3.	Benteler ČR, s. r. o.	Chrastava	kovozpracující	1 086
4.	Monroe Czechia, s. r. o.	Hodkovice n. M.	strojírenský	520
5.	GRUPO ANTOLIN BOHEMIA, a. s.	Chrastava	strojírenský	501
6.	Tristone Flowtech Czech Republic, s. r. o. ²⁵	Hrádek nad Nisou	gumárenský	500
7.	Arvin Meritor LVS Liberec, a. s.	Liberec	strojírenský	454
8.	Knorr-Bremse, Systémy pro užitková vozidla, CR, s. r. o.	Hejnice	strojírenský	346
9.	LVZ, a. s.	Liberec	strojírenský	341
10.	CiS Systems, s. r. o.	Nové Město pod Smrkem	elektrotechnický	330

Zdroj: HBI, 2012. Vlastní úpravy.

Největší zaměstnavatel DENSO MANUFACTURING CZECH, vyrábějící klimatizace a plasty pro automobilový průmysl, během krize propustil 300 zaměstnanců, přesto zůstal největším zaměstnavatelem. Plastikářská společnost Magna Exteriors & Interiors (do 7/2009 Cadence Innovation), měla sice více pracovníků, ale i s jejími pobočkami mimo okres Liberec (Fakulta mechatroniky TUL, 2006). Proto i zde se dá hovořit o úbytku zaměstnanců, neboť dle HBI (2012) celá společnost v roce 2006 zaměstnávala 1800 pracovníků a o čtyři roky později 1650. Třetím největším zaměstnavatelem je Benteler, který sídlí v Chrastavě. Společnost vyrábějící podvozky pro automobily si po období krize udržovala cca 1000 zaměstnanců (HBI, 2012).

Většina z podniků na dalších místech je spojená se strojírenstvím pro automobilový průmysl (např. Monroe Czechia - tlumiče, výfuky (JUSTR, 2007), GRUPO ANTOLIN BOHEMIA - komponenty pro interiéry vozidel, Arvin Meritor LVS Liberec - součásti dveří a dveřních systémů, okenní mechanismy). V Hrádku nad Nisou navazuje Tristone Flowtech Czech Republic na gumárenskou tradici se specializací na gumové hadice pro automobily či pro kosmonautiku. Odlišný je i podnik LVZ, který působí v oboru výroby klimatizace a vytápění (HBI, 2012).

²⁴ Do počtu pracovníků jsou zahrnuty i pobočky mimo okres Liberec (Nymburk, Libáň).

²⁵ Do 7/2010 Trelleborg Fluid Solutions Czech Republic, s. r. o.

9 VYBRANÉ PODNIKY OKRESU LIBEREC V OBDOBÍ EKONOMICKÉ KRIZE

V následující kapitole jsou popsány tři podniky okresu Liberec, jakožto případové studie, týkající se zaměstnavatelů. Od jejich založení, případně začátku působení v okrese, až po současnost. Důraz je kladen zejména na finanční stránky jednotlivých firem a také na jejich zaměstnanost v období ekonomické krize z let 2008-2011.

9.1 Benteler ČR s. r. o.

Německá nadnárodní společnost Benteler Group působí na světovém trhu již přes 130 let. V ČR působí jako dceřiná společnost od roku 1995 Benteler ČR k. s. v Chrastavě. Na český trh vstupovala se základním kapitálem 260 mil. korun. Od dubna 2006 společnost změnila svojí právní formu z komanditní společnosti (k. s.) na společnost s ručením omezeným. Majetek patří ze 100 % společnosti Benteler CR Holding GmbH. Mezi hlavní výrobní činnost firmy patří výroba podvozkových a bezpečnostních dílů pro automobilový průmysl, převážně se tak zařazuje do kovozpracujícího průmyslu. Firma je dodavatelem pro významné automobilové společnosti, jako jsou BMW, FORD, OPEL, SUZUKI, ŠKODA AUTO, VW a další. Benteler ČR se skládá ze tří závodů, ve Stráži nad Nisou, Jablonci nad Nisou a Chrastavě, kde je i sídlo firmy (HBI, 2012).

Firma se od počátku soustředuje na bezpečnostní díly, jako jsou výztuhy palubních desek, výztuhy dveří a nárazníků. Dále na podvozkové součástky (držáky tlumičů, spodní ramena a zadní nápravy) a na motocyklové rámy pro BMW. V roce 2002 bylo založeno vlastní vzdělávací centrum firmy. V letech 2004-2005 byla založena vývojová centra pro vývoj bezpečnostních a podvozkových dílů v Jablonci nad Nisou (benteler.jobs.cz, 2008). Společnost se nadále věnovala výzkumu a vývoji nových technologií. Úzce spolupracuje s ostatními podniky koncernu Benteler a značná část financí je vynakládána na vývoj a výzkum, ročně desítky milionů korun. Firma se snaží využívat nejnovější poznatky vědy, aby minimalizovala negativní dopady své činnosti na životní prostředí (Benteler, Výroční zpráva 2010).

Před obdobím krize prožívala společnost nejvyšší hospodářský růst. Celkové zisky se za rok 2007 zvýšily o 360 mil. Kč oproti předchozímu roku. To bylo způsobeno vysokým exportem (60 %) především do zahraničí a i relativně vysokou poptávkou

na domácím trhu (Benteler, Výroční zpráva 2007). Počet zaměstnanců vzrostl z 1000 na 1100 a v roce 2008 až na 1200. V roce 2008 došlo sice ke zpomalení růstu, ale i nadále zisky vykazovaly vyšší hodnoty než předchozí rok. Do krize se Benteler ČR dostal až následující rok stejně jako celá Benteler Group. Zisky byly ztrátové. 610 mil. Kč činila ztráta, což znamenalo propad o 1,5 mld. Kč oproti roku 2008. Taktéž celkový obrat společnosti se výrazně snížil (právě o 1,5 mld. Kč). Nutně muselo dojít i k propouštění zaměstnanců (cca 160 propuštěných), ale vzhledem k silnému zahraničnímu kapitálu nedošlo k tak zdrcující depresi (mnohdy až k zavření) jako v případě sklářských podniků v Libereckém kraji. V roce 2010 došlo k opětovnému nastartování společnosti. Vydařil se hospodářský plán a Benteler ČR tak začal opět navazovat na úspěchy z let minulých. Zisky sice ještě nedosahovaly tak vysokých hodnot, nicméně +130 mil. Kč byl dobrý začátek pro další působení na trhu. Export do zahraničí byl ke konci roku na hodnotě 54 % z celkové produkce. Začátkem roku 2011 došlo k vnitrostátní fúzi mezi společnostmi Benteler ČR, s. r. o., coby nástupnickou společností a Benteler Aluminium Systems CZ, s. r. o., jako společností zanikající (Benteler, Výroční zpráva 2010). Toto nové seskupení čítalo rekordních 1700 zaměstnanců za rok 2011.

Tab. 9: Ekonomické údaje o firmě Benteler ČR, s. r. o. v letech 2006-2010.

	2006	2007	2008	2009	2010
počet zaměstnanců	990	1 089	1 190	1 029	1 086
obrat (mil. Kč)	3 622,4	5 606,8	6 159,8	4 692,6	5 146,4
zisk (mil. Kč)	540,7	904,2	981,4	-610,7	127,2

Zdroj: HBI, 2012. Vlastní úpravy.

9.2 Denso Manufacturing Czech s. r. o.

Společnost DENSO MANUFACTURING CZECH²⁶ byla založena 12. 7. 2001 jako dceřiná firma japonské nadnárodní společnosti DENSO CORPORATION, která vlastní 100 % základního jmění společnosti. Jako nejvhodnější místo pro nový podnik se ukázala nově vznikající Průmyslová zóna Jih v Liberci. Výhodou byla strojírenská tradice, přítomnost Technické univerzity i napojení na mezinárodní rychlostní komunikaci. První dva roky probíhala výstavba a instalace zařízení pro výrobu. Sériovou výrobu zahajuje v roce 2003, ale slavnostní otevření proběhlo až o rok později. V těchto

²⁶ Dále jen DENSO

letech začíná masivní nábor zaměstnanců, který se v roce 2005 zastavil na 1700 zaměstnancích. Na konci téhož roku byla úspěšně uzavřena zkušební fáze provozu a od té doby jede podnik na plný výkon. Během těchto pěti let bylo do výstavby výrobního závodu investováno téměř 3 mld. Kč (DENSO, Výroční zpráva 2010).

K hlavním výrobním programům společnosti se řadí výroba klimatizačních jednotek pro osobní automobily (za rok 2010 jich bylo vyrobeno téměř 1,5 mil. kusů) a jejich příslušenství (topná tělesa, kondenzátory a chladiče), centrální zamykání a jiné plastové komponenty. Firmu lze zařadit do strojírenského a elektrotechnického průmyslu, ale částečně též do průmyslu chemického (plastikářského). DENSO je dodavatelem pro světové automobilky VW (37 % exportu za rok 2010) BMW (15 %), AUDI (14 %), DAIMLER (9 %), SUZUKI (5 %), ŠKODA AUTO, TOYOTA a další (DENSO, Výroční zpráva 2010).

DENSO CORPORATION je známé svým průkopnickým výzkumem a vysokou kvalitou svých výrobků, díky čemuž se stalo uznávanou firmou na světovém trhu. V posledních letech klade velký důraz na životní prostředí, který byl přenesen i na dceřinou společnost DENSO. Snaží se o minimalizaci vzniku odpadů a aktivně se účastní některých ekologických projektů na ochranu vod a ovzduší (DENSO, Výroční zpráva 2010).

Počet zaměstnanců se ustálil okolo 1700 od roku 2005 a změny doznal až v období krize. V prvních letech bylo DENSO ztrátové, ale v roce 2006 zaznamenalo kladný zisk, který o rok později vzrostl až na 0,5 mld. Kč. Ovšem rok nato dolehla na firmu krize, která se zase propadla do ztráty, kvůli nízké poptávce po automobilech. V poklesu zaměstnanosti to bylo patrné až v roce 2009 a následně 2010, kdy počet klesl o 300 zaměstnanců. V těchto dvou letech se DENSO dostalo opět do kladných hodnot zisku, ale díky stále trvající krizi nebyly tak vysoké, jak by si společnost představovala, zejména pak v roce 2010, kdy zisk nepřesáhl 100 mil. Kč, ovšem celkový obrát financí čítal 7,2 mld. Kč. Přesto ve výroční zprávě 2010 hovoří spíše optimisticky (na rozdíl od zpráv předešlých) a pro nadcházející roky vidí své postavení na trhu ještě lépe, než tomu bylo v roce 2010.

Tab. 10: Ekonomické údaje o firmě DENSO MANUFACTURING CZECH, s. r. o. v letech 2006-2010²⁷.

	2006	2007	2008	2009	2010
počet zaměstnanců	1 677	1 744	1 704	1 435	1 373
obrat (mil. Kč)	7 875,7	8 443,3	6 611,7	6 983,7	7 200,7
zisk (mil. Kč)	184,4	550,1	-259,2	275,6	81,5

Zdroj: HBI, 2012. Vlastní úpravy.

9.3 Elmarco s. r. o.

ELMARCO s. r. o. bylo založeno roku 2000 jako dceřiná firma nizozemské společnosti Elmarco Holding N. V. se základním kapitálem 278,6 mil. Kč. Jde o první firmu na světě vyrábějící plastová zařízení pro výrobu nanovlákného materiálu. Firma se usídlila v Liberci hlavně díky Technické univerzitě, na které po úpadku textilních oborů, došlo k značnému vynaložení financí na výzkum nových technologií a výsledkem bylo zařízení Nanospider. Právě tato zařízení na průmyslovou výrobu nanovláken začala vyrábět firma ELMARCO. V roce 2001 zahajuje spolupráci s rakouskou nadnárodní společností SEZ AG, která vyrábí technologická zařízení pro výrobu mikročipů. O tři roky později začíná firma spolupracovat s Technickou univerzitou a společně vyvíjejí prototyp Nanospider a od roku 2005 byla zahájena výroba těchto zařízení. ELMARCO posléze expandovalo a otevřelo dvě významné pobočky Elmarco Japan Co. Ltd. v Japonsku a Elmarco Inc. v USA. V roce 2008 také zahájilo výstavbu nové výrobní haly a výzkumného centra v Liberci. Společně s Technickou univerzitou nadále klade důraz na výzkum v oblasti vývoje výroby nanovláken. Společnost dnes udává hlavní směr ve výrobě zařízení pro nanovlákná a ve výzkumu se zaměřuje na využití nanovláken i na další obory činnosti, například na využití nanovláken v potravinách nebo v solárních panelech (HBI, 2012 a ELMARCO, 2011).

Společnost je první svého druhu na trhu, proto se nelze divit, že celkové obraty se pohybují řádově ve stovkách mil. korun (na rozdíl od předešlých dvou firem, kde se jednalo o miliardy korun). Rostoucí počet zaměstnanců v nově se rozvíjející firmě se zastavil v roce 2007 a dva roky stagnoval. Celkové firemní zisky se už roku 2007 propadly do ztráty a nejztrátovějším rokem byl rok 2008. Přesto ve firmě v tomto období

²⁷ Jednotlivé roky jsou uváděny vždy k 31. 3. roku nadcházejícímu (rok 2006 je tedy období od 1. 4. 2006 do 31. 3. 2007), tzv. fiskální rok.

dochází k založení dalších objektů a značná část peněz jde na výzkum. V roce 2010 to bylo 50,5 mil. Kč. Tento, ale i předešlý rok, byl pro ELMARCO klíčový z hlediska nových zakázek. Celkový obrat společnost přesáhl v roce 2010 miliardu korun a firmě začaly růst i zisky. V dalších letech ELMARCO předpokládá růst obratu díky novým zakázkám od zákazníků v oblasti vzdušné a kapalně filtrace, medicíny a energetiky, protože je stále jediná svého druhu na světě (ELMARCO, Výroční zpráva 2010).

Tab. 11: Ekonomické údaje o firmě ELMARCO, s. r. o. v letech 2006-2010.

	2006	2007	2008	2009	2010
počet zaměstnanců	156	167	163	156	250
obrat (mil. Kč)	494,2	377,2	361,9	529,7	1 067,7
zisk (mil. Kč)	14,2	-44,0	-74,5	1,4	12,3

Zdroj: HBI, 2012. Vlastní úpravy.

10 SHRnutí

Hlavním cílem práce bylo zhodnotit vliv ekonomické krize na vývoj zaměstnanosti a nezaměstnanosti v letech 2008-2011 v okrese Liberec. Šlo tedy o analýzu trhu práce zkoumaného území, která byla často porovnávána s Českou republikou. Práce obsahuje stručnou fyzicko-geografickou i socio-geografickou charakteristiku okresu. Další kapitoly se zabývají vývojem situace na trhu práce od roku 1989 z hlediska zaměstnanosti, nezaměstnanosti a vývojem největších průmyslových zaměstnavatelů okresu. V rámci těchto kapitol byla zmíněna i problematika cizinců na trhu práce a dojíždka do zaměstnání. Hlavní část práce se zabývá regionální geografickou analýzou trhu práce v období ekonomické krize 2008-2011 v okrese Liberec. Analyzována je především míra nezaměstnanosti, která je dále porovnávána s Českou republikou a s jednotlivými SO ORP okresu Liberec. Prostor je zde věnován nezaměstnanosti problémových skupin a opět vývoji největších průmyslových zaměstnavatelů v daném období. Na závěr byly zkoumány tři případové studie zaměstnavatelů v okrese Liberec, od historie jejich působení až po vliv ekonomické krize.

11 SUMMARY

The main objective of the study was to evaluate the impact of the economic crisis on the development of employment and unemployment in the period 2008-2011 in the district of Liberec. It was a labour market analysis of the study area, which was often compared with the Czech Republic. The work includes a brief physical-geographical and social-geographical characteristics of the district. Other chapters deal with development situation on the labour market since 1989 in terms of employment, unemployment and development of the largest industrial employers of the district. Within the these chapters was also mentioned the issues of foreigners on the labour market and commute to work. The main part of this work deals with the regional geographic analysis of the labour market during the economic crisis of 2008-2011 in the district of Liberec. Primarily is analyzed the unemployment rate, which is compared with the Czech Republic and with individual AD MEPs in the distrikt of Liberec. The space is devoted to the problem groups of unemployment and development of largest industrial employers in the period. At the end were studied three case studies of employers in the district of Liberec from their history of exposure to the effect of the economic crisis.

12 ZÁVĚR

V práci byly popsány a analyzovány základní údaje o trhu práce před a v období ekonomické krize v okrese Liberec, které byly většinou srovnávány s Českou republikou. Po úvodních a obecných kapitolách byla podrobně rozebrána změna a vývoj odvětvové struktury v zaměstnanosti. Největší změny ve vývoji lze na závěr shrnout do těchto bodů: po pádu komunismu se uvolnil trh pro zahraniční investory, kteří zde viděli levnou, ale kvalitní pracovní sílu. V důsledku toho došlo jednak k odvětvové transformaci průmyslu (okres Liberec se stal převážně strojírenským okresem z původně textilního), ale také k přeskupení zaměstnanců v jednotlivých sektorech s tím, že nejpočetnější ekonomickou složkou se stal sektor služeb. V kapitole o nezaměstnanosti byl zachycen obecný trend vzrůstající míry nezaměstnanosti od pádu komunismu s výkyvy buďto nahoru nebo dolů, podle toho jestli se ekonomická situace pohybovala v recesi nebo v prosperitě.

Hlavní kapitola pojednala o ekonomické krizi, která proběhla v letech 2008-2011 (a dle některých ekonomů stále přetrvává). Zde bylo nastíněno prohlubování nezaměstnanosti i v nejrůznějších problémových skupinách. Z uvedených informací lze říci, že nejkrizovějším rokem z hlediska nezaměstnanosti i zisků jednotlivých firem, byl rok 2009. Srovnání míry nezaměstnanosti ukázalo, že okres Liberec se řadil po sledované období k postiženějším regionům, za což mohla hospodářská periferie Frýdlantsko, ale ve srovnání s ostatními okresy Libereckého kraje patřil k tahounům ekonomiky. Přesto patří okres k atraktivním z hlediska bydlení, jak dokládá kladný přírůstek stěhováním. Atraktivita plyne z řady pracovních příležitostí v teriéru a v Průmyslové zóně Jih.

V části věnované jednotlivým podnikům bylo charakterizováno to, jakým způsobem se dostaly na trh v okrese, jejich vývoj a to jak překonaly ekonomickou krizi. Všechny tři výše popsané podniky mají společné to, že do okresu přišly se zahraničním kapitálem, za kterým většinou stojí silný mezinárodní koncern. Nejspíš i to bylo důvodem, proč se dokázali z krize vymanit a v posledních letech vykazují kladný zisk. Naproti tomu tradiční průmyslové společnosti, jako byly textilní firmy, které měly v Liberci tradici více než sto let, procházely od roku 1990 postupným úpadkem a do konce ekonomické krize jich bylo mnoho pozavíráno. Z firem majících něco společného s textilnictvím, pouze výše popsaná společnost ELMARCO (se zahraničním kapitálem) vykazuje kladné zisky a růst počtu zaměstnanců. Jestli tedy existuje možnost k znovuoživení textilní tradice v Liberci, je to možné na bázi výzkumu a výroby v oblasti nanovláken.

13 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ

13.1 Tištěná literatura

Demek, Jaromír, Mackovčín, Peter a kol.: *Zeměpisný lexikon ČR: Hory a nížiny.*, 2. vyd. Brno: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2006., 580 s., ISBN 80-86064-99-9.

Dubská, Drahomíra: *Dopady světové finanční a hospodářské krize na ekonomiku České republiky.*, 1. vyd. Praha: ČSÚ, 2011., 19 s., ISBN 80-25020-76-2.

Interní databáze Katedry geografie UP., 2012.

Kolektiv autorů: *Atlas životního prostředí Libereckého kraje.*, 1. vyd. Liberecký kraj, 2008., 44 s., ISBN 978-80-254-2872-6.

Kovanda, Lukáš: *Příběh dokonalé bouře a hovory (nejen) s laureáty Nobelovy ceny o finanční krizi.*, 1. vyd. Praha: Mediacop, 2009., 112 s., ISBN 80-25464-03-2.

Kühn, Petr: *Geologické zajímavosti Libereckého kraje.*, 1. vyd. Liberecký kraj: Resort rozvoje venkova, zemědělství, životního prostředí a informatiky, 2006., 120 s., ISBN 80-239-6366-X.

Mareš, Petr: *Nezaměstnanost jako sociální problém.*, 3. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002., 172 s., ISBN 80-86429-08-3.

Quitt, Evžen: *mapa Klimatické oblasti ČSR 1: 500 000.*, 1. vyd. Brno: GÚ ČSAV, 1971.

Spěváček, Vojtěch a kol.: *Transformace české ekonomiky: politické, ekonomické a sociální aspekty.*, 1. vyd. Praha: Linde, 2002., 525 s., ISBN 80-86131-32-7.

Tolasz, Radim a kol.: *Atlas podnebí Česka/Climate Atlas of Czechia.*, 1. vyd. Praha: ČHMÚ Praha v koedici s UP Olomouc, 2007., 255 s., ISBN 978-80-86690-26-1.

Výroční zprávy: *Benteler ČR s. r. o.*, 2007-2010 (k 31. 12.).

Výroční zprávy: *DENSO Manufacturing Czech s. r. o.*, 2007-2010 (k 31. 3. 2008-2011).

Výroční zprávy: *ELMARCO s. r. o.*, 2007-2010 (k 31. 12.).

13.2 Internetové zdroje

Benteler: *O společnosti* [online]. 2008. [cit. 2012-04-27]. Dostupný z WWW: <<http://www.benteler.jobs.cz/>>.

Česká geologická služba: *Geologická mapa 1:500 000* [online]. 2003. [cit. 2012-02-07]. Dostupný z WWW: <<http://www.geology.cz/>>.

Česká národní banka: *Přímé zahraniční investice 2008* [online]. 2010. [cit. 2012-04-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.cnb.cz/>>.

Český statistický úřad: *Ekonomická aktivita obyvatelstva, tabulka 8* [online]. 2004. [cit. 2012-03-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.czso.cz/>>.

DENSO [online]. 2010. [cit. 2012-04-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.denso.cz/>>.

ELMARCO: *O společnosti* [online]. 2011. [cit. 2012-04-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.elmarco.com/company/o-spolecnosti/>>.

Fakulta mechatroniky, informatiky a mezioborových studií Technické univerzity v Liberci: *Cadence Innovation* [online]. 2006. [cit. 2012-04-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.fm.tul.cz/>>.

Finance.cz: *Finanční krize – jak to začalo* [online]. 2008. [cit. 2012-04-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.finance.cz/zpravy/finance/195113-financni-krize-jak-to-zacalo/>>.

HBI Česká republika: *Online databáze firem* [online]. 2012. [cit. 2012-04-27]. Dostupný z WWW: <<http://www.hbi.cz/>>.

Hydroekologický informační systém VÚV T. G. M. [online]. 2011. [cit. 2012-02-07]. Dostupný z WWW: <http://heis.vuv.cz/data/webmap/isapi.dll?map=mp_heis_voda&>.

Integrovaný portál MPSV: *Čtvrtletní statistiky nezaměstnanosti* [online]. 1999-2011. [cit. 2012-03-30]. Dostupný z WWW: <<http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/qrt>>.

Integrovaný portál MPSV: *Měsíční statistiky nezaměstnanosti* [online]. 1997-2011. [cit. 2012-03-30]. Dostupný z WWW: <<http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/mes>>.

Integrovaný portál MPSV: *Pololetní statistiky absolventů škol a mladistvých* [online]. 2002-2011. [cit. 2012-03-30]. Dostupný z WWW: <<http://portal.mpsv.cz/sz/stat/abs/polo>>.

Integrovaný portál MPSV: *Statistiky nezaměstnanosti z územního hlediska* [online]. 2005-2011. [cit. 2012-03-30]. Dostupný z WWW: <<http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/uzem/>>.

JUSTR: *Historie a současnost* [online]. 2007. [cit. 2012-04-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.justr.cz/firma/firma.htm>>.

Krajská správa ČSÚ v Liberci [1]: *Charakteristika okresu Liberec* [online]. 2012. [cit. 2012-02-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.liberec.czso.cz/>>.

Krajská správa ČSÚ v Liberci [2]: *Vybrané charakteristiky populačního vývoje okresu v letech 2001-2010* [online]. 2012. [cit. 2012-04-27]. Dostupný z WWW: <http://www.liberec.czso.cz/xl/redakce.nsf/i/okres_liberec_new>.

Krajská správa ČSÚ v Liberci: *Sčítání lidu, domů a bytů 2001 - okres Česká Lípa, tabulky B6 a B8* [online]. 2003. [cit. 2012-03-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.liberec.czso.cz/xl/edicniplan.nsf/p/13-5113-03>>.

Krajská správa ČSÚ v Liberci: *Sčítání lidu, domů a bytů 2001 - okres Liberec, tabulky A14, A16, B6 a B8* [online]. 2003. [cit. 2012-03-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.czso.cz/kraje/li/zdroj/krajvcis/nabidpub/2003/publ/511503/start.htm>>.

Krajská správa ČSÚ v Liberci: *Správní obvody* [online]. 2011. [cit. 2012-02-08]. Dostupný z WWW: <<http://www.liberec.czso.cz/>>.

Kurzy.cz: *Rejstřík firem - ELITEX PRODUCTION a. s.* [online]. 2011. [cit. 2012-04-12]. Dostupný z WWW: <<http://rejstrik-firem.kurzy.cz/rejstrik-firem/DO-25008854-elitex-production/>>.

Natura 2000 AOPK ČR [online]. 2006. [cit. 2012-02-08]. Dostupný z WWW: <http://www.nature.cz/natura2000-design3/web_lokality.php?cast=1805&akce=seznam&co=&jakShowSez=Strankovat&opener=&vztazne_id=&order=SITE_CODE&orderhow=ASC&frompage=475&searching=>>.

Povodňový portál Libereckého kraje: *Hydrologická data* [online]. 2008. [cit. 2012-02-07]. Dostupný z WWW: <<http://maps.kraj-lbc.cz/mapserv/dpp/>>.

Přírodní lesní oblasti České republiky [online]. 2005. [cit. 2012-02-08]. Dostupný z WWW: <<http://www.infodatasys.cz/lesnioblasti/default.htm>>.

Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001: *Obyvatelstvo Česká republika 2001* [online]. 2003. [cit. 2012-03-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.scitani.cz/slodb2011/>>.

Taxonomický klasifikační systém půd [online]. 2004. [cit. 2012-02-07]. Dostupný z WWW: <<http://klasifikace.pedologie.czu.cz/index.php?action=showHomePage>>.

Tesla: *Historie a současnost* [online]. 2005. [cit. 2012-04-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.tesla.czweb.org/historie/>>.

VÚPSV: *Publikace Milady Horákové* [online]. 2004-2011. [cit. 2012-03-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.vupsv.cz/index.php?p=publications&site=default&kateg=vupsv&pracovnik=1&klasif=vse&rok=vse>>.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Odvětvová struktura zaměstnanosti v průmyslu za okres Liberec a Českou republiku k 31. 12. 1989.

Příloha 2: Odvětvová struktura zaměstnanosti v průmyslu za okres Liberec a Českou republiku k 31. 12. 1999.

Příloha 3: Odvětvová struktura zaměstnanosti v průmyslu za okres Liberec a Českou republiku k 1. 3. 2001.

Příloha 4: Odvětvová struktura zaměstnanosti v průmyslu za okres Liberec a Českou republiku k 26. 3. 2011.

Příloha 5: Odvětvová struktura zaměstnanosti ve službách za okres Liberec a Českou republiku k 1. 3. 2001.

Příloha 6: Odvětvová struktura zaměstnanosti ve službách za okres Liberec a Českou republiku k 26. 3. 2011.

Příloha 7: Vývoj zaměstnanosti cizinců na trhu práce v okrese Liberec v období 2004-2010.

Příloha 8: Vývoj zaměstnanosti cizinců na trhu práce v České republice v období 2004-2010.

Příloha 9: Zaměstnanost, vyjíždka a dojíždka v obcích okresu Liberec k 1. 3. 2001.

Příloha 10: Vývoj situace na trhu práce v okrese Liberec v období 1990-2011.

Příloha 11: Vývoj situace na trhu práce v České republice v období 1990-2011.

Příloha 12: Měsíční vývoj situace na trhu práce v okrese Liberec v období ekonomické krize (6/2008-12/2011).

Příloha 13: Měsíční vývoj míry nezaměstnanosti v České republice v období ekonomické krize (6/2008-12/2011).

Příloha 14: Vývoj situace na trhu práce ve SO ORP okresu Liberec v období ekonomické krize 2008-2011.

Příloha 15: Vývoj nezaměstnanosti osob zdravotně postižených v okresech Libereckého kraje a v České republice v období 2007-2011.

Příloha 16: Vývoj nezaměstnanosti osob 50 a víceletých v okresech Libereckého kraje a v České republice v období 2007-2011.

Příloha 17: Vývoj nezaměstnanosti osob se základním vzděláním a nižším v okresech Libereckého kraje a v České republice v období 2007-2011.

Příloha 18: Vývoj nezaměstnanosti osob dlouhodobě nezaměstnaných v okresech Libereckého kraje a v České republice v období 2007-2011.

Příloha 19: Vývoj nezaměstnanosti osob pečujících o dítě, těhotných a kojících žen v okresech Libereckého kraje a v České republice v období 2007-2011.

Příloha 20: Vývoj nezaměstnanosti absolventů škol a mladistvých v okrese Liberec v období 2008-2011 (k 30. 4.).

Příloha 21: Vývoj nezaměstnanosti absolventů škol a mladistvých v České republice v období 2008-2011 (k 30. 4.).

Příloha 1: Odvětvová struktura zaměstnanosti v průmyslu za okres Liberec a Českou republiku k 31. 12. 1989²⁸.

	počet zaměstnaných		podíl odvětví průmyslu na celkové zaměstnanosti (v %)		index specializace
	okres Liberec	Česká republika	okres Liberec	Česká republika	
celkem	82 714	5 236 908	100	100	1,00
<i>z toho průmysl</i>	36 165	2 114 882	43,7	40,4	1,08
paliv a energetiky	2 030	262 448	2,5	5,0	0,49
potravinářský	2 458	144 959	3,0	2,8	1,07
textilní	8 860	155 423	10,7	3,0	3,61
oděvní a kožedělný	1 595	122 672	1,9	2,3	0,82
dřevozpracující	1 467	76 837	1,8	1,5	1,21
papírenský a polygrafický	439	45 942	0,5	0,9	0,60
chemický	1 609	118 971	2,0	2,3	0,86
skla a stavebních hmot	2 429	128 023	2,9	2,4	1,20
hutnický	6	145 733	0,0	2,8	0,00
kovozpracující	1 175	112 622	1,4	2,2	0,66
strojírenský	9 840	601 907	11,9	11,5	1,04
elektrotechnický	2 331	140 881	2,8	2,7	1,05
ostatní	1 926	58 464	2,3	1,1	2,09

Zdroj: Interní databáze Katedry geografie UP, odvětvová struktura zaměstnanosti (1989). Vlastní úpravy.

²⁸ Rozděleno dle Odvětvové klasifikace ekonomických činností (OKEČ) + vlastní úpravy.

Příloha 2: Odvětvová struktura zaměstnanosti v průmyslu za okres Liberec a Českou republiku k 31. 12. 1999.

	počet zaměstnaných		podíl odvětví průmyslu na celkové zaměstnanosti (v %)		index specializace
	okres Liberec	Česká republika	okres Liberec	Česká republika	
celkem	76 709	4 768 338	100	100	1,00
<i>z toho průmysl</i>	23 026	1 429 508	30,0	30,0	1,00
paliv a energetiky	209	60 358	0,3	1,3	0,22
potravinářský	1 252	146 551	1,6	3,1	0,53
textilní	3 560	72 575	4,6	1,5	3,05
oděvní a kožedělný	710	77 223	0,9	1,6	0,57
dřevozpracující	997	68 487	1,3	1,4	0,90
papírenský a polygrafický	443	56 418	0,6	1,2	0,49
chemický	1 996	101 884	2,6	2,1	1,22
skla a stavebních hmot	674	78 089	0,9	1,6	0,54
hutnický	1 088	75 643	1,4	1,6	0,89
kovozpracující	2 369	153 951	3,1	3,2	0,96
strojírenský	4 443	239 104	5,8	5,0	1,16
elektrotechnický	1 634	149 584	2,1	3,1	0,68
ostatní	3 651	149 641	4,8	3,1	1,52

Zdroj: Interní databáze Katedry geografie UP, odvětvová struktura zaměstnanosti (1999). Vlastní úpravy.

Příloha 3: Odvětvová struktura zaměstnanosti v průmyslu za okres Liberec a Českou republiku k 1. 3. 2001.

	počet zaměstnaných		podíl odvětví průmyslu na celkové zaměstnanosti (v %)		index specializace
	okres Liberec	Česká republika	okres Liberec	Česká republika	
celkem	76 319	4 741 690	100	100	1,00
<i>z toho průmysl</i>	26 160	1 493 061	34,3	31,5	1,09
těžba nerostných surovin	457	59 455	0,6	1,3	0,48
potravinářský	1 692	178 105	2,2	3,8	0,59
textilní	4 059	108 556	5,3	2,3	2,32
oděvní a kožedělný	442	64 251	0,6	1,4	0,43
dřevozpracující	1 203	97 686	1,6	2,1	0,77
papírenský a polygrafický	429	59 531	0,6	1,3	0,45
chemický	1 220	83 251	1,6	1,8	0,91
skla a stavebních hmot	1 980	66 996	2,6	1,4	1,84
hutnický a kovozpracující	2 317	196 253	3,0	4,1	0,73
strojírenský	6 891	279 318	9,0	5,9	1,53
elektrotechnický	1 507	84 956	2,0	1,8	1,10
ostatní zpracovatelský	2 655	112 456	3,5	2,4	1,47
výroba a rozvod el., plynu a vody	1 307	102 248	1,7	2,2	0,79

Zdroj: Krajská správa ČSÚ v Liberci, Sčítání lidu, domů a bytů 2001 - okres Liberec, tabulky A14 a A16; ČSÚ, Ekonomická aktivita obyvatelstva, tabulka 8; Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001, Obyvatelstvo Česká republika 2001; Interní databáze Katedry geografie UP, Dojíždka do zaměstnání a škol za okres Liberec a ČR. Vlastní úpravy.

Příloha 4: Odvětvová struktura zaměstnanosti v průmyslu za okres Liberec a Českou republiku k 26. 3. 2011.

	počet zaměstnaných		podíl odvětví průmyslu na celkové zaměstnanosti (v %)		index specializace
	okres Liberec	Česká republika	okres Liberec	Česká republika	
Celkem	80 068	4 962 499	100	100	1,00
<i>z toho průmysl</i>	25 993	1 414 178	32,5	28,5	1,14
těžba nerostných surovin	387	41 106	0,5	0,8	0,58
potravinářský	1 391	129 065	1,7	2,6	0,67
Textilní	1 049	39 498	1,3	0,8	1,65
oděvní a kožedělný	339	24 670	0,4	0,5	0,85
dřevozpracující	387	39 621	0,5	0,8	0,61
papírenský a polygrafický	375	40 634	0,5	0,8	0,57
Chemický	2 315	122 257	2,9	2,5	1,17
skla a stavebních hmot	1 369	53 035	1,7	1,1	1,60
hutnický a kovožpracující	3 256	230 940	4,1	4,7	0,87
strojírenský	10 249	360 622	12,8	7,3	1,76
elektrotechnický	1 981	150 526	2,5	3,0	0,82
ostatní zpracovatelský	1 509	81 493	1,9	1,6	1,15
výroba a rozvod el., plynu a vody	1 386	100 711	1,7	2,0	0,85

Zdroj: Interní databáze Katedry geografie UP, Ekonomická aktivita podle odvětví za okres Liberec a ČR. Vlastní úpravy.

Příloha 5: Odvětvová struktura zaměstnanosti ve službách za okres Liberec a Českou republiku k 1. 3. 2001.

	počet zaměstnaných		podíl jednotlivých odvětví na celkové zaměstnanosti (v %)		index specializace
	okres Liberec	Česká republika	okres Liberec	Česká republika	
Celkem	76 319	4 741 690	100	100	1,00
<i>z toho služby</i>	40 049	2 579 068	52,5	54,4	0,96
Obchod	8 951	542 175	11,7	11,4	1,03
pohostinství a ubytování	3 078	192 766	4,0	4,1	0,99
doprava a spoje	4 629	342 244	6,1	7,2	0,84
Peněžnictví	1 873	106 231	2,5	2,2	1,10
služby pro podniky	3 943	267 516	5,2	5,6	0,92
veřejná správa	4 627	314 050	6,1	6,6	0,92
Školství	4 629	271 732	6,1	5,7	1,06
zdravotnictví a sociální péče	4 131	284 620	5,4	6,0	0,90
ostatní služby	4 189	257 733	5,5	5,4	1,01

Zdroj: Krajská správa ČSÚ v Liberci, Sčítání lidu, domů a bytů 2001 - okres Liberec, tabulky A14 a A16; ČSÚ, Ekonomická aktivita obyvatelstva, tabulka 8; Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001, Obyvatelstvo Česká republika 2001; Interní databáze Katedry geografie UP, Dojíždka do zaměstnání a škol za okres Liberec a ČR. Vlastní úpravy.

Příloha 6: Odvětvová struktura zaměstnanosti ve službách za okres Liberec a Českou republiku k 26. 3. 2011.

	počet zaměstnaných		podíl jednotlivých odvětví na celkové zaměstnanosti (v %)		index specializace
	okres Liberec	Česká republika	okres Liberec	Česká republika	
Celkem	80 068	4 962 499	100	100	1,00
<i>z toho služby</i>	46 235	3 017 715	57,7	60,8	0,95
Obchod	9 246	570 961	11,6	11,5	1,00
pohostinství a ubytování	2 376	177 209	3,0	3,6	0,83
doprava a spoje	6 402	478 377	8,0	9,6	0,83
peněžnictví	2 293	137 932	2,9	2,8	1,03
služby pro podniky	6 410	435 897	8,0	8,8	0,91
veřejná správa	5 112	327 795	6,4	6,6	0,97
Školství	5 679	337 673	7,1	6,8	1,04
zdravotnictví a sociální péče	5 573	363 924	7,0	7,3	0,95
ostatní služby	3 144	187 947	3,9	3,8	1,04

Zdroj: Interní databáze Katedry geografie UP, Ekonomická aktivita podle odvětví za okres Liberec a ČR. Vlastní úpravy.

Příloha 7: Vývoj zaměstnanosti cizinců na trhu práce v okrese Liberec v období 2004-2010²⁹.

Rok	počet zaměstnanců	platná povolení k zaměstnání cizinců a zelené karty	cizinci ze třetích zemí, kteří nepotřebují povolení k zaměstnání	počet občanů EU/EHP a Švýcarska	cizinci s živnostenským oprávněním	celková zaměstnanost cizinců	podíl cizinců na pracovní síle (v %)
2004	85 039	1 111	21	1 515	904	3 551	4,2
2005	88 430	1 329	69	2 743	979	5 120	5,8
2006	88 960	1 309	214	3 372	1 096	5 991	6,7
2007	90 114	1 295	255	4 193	1 168	6 911	7,7
2008	89 836	2 416	325	3 253	1 354	7 348	8,2
2009	93 308	2 023	397	2 819	1 507	6 746	7,2
2010	94 444	1 279	486	3 176	1 684	6 625	7,0

Zdroj: VUPSV, publikace Milady Horákové (2004-2011). Vlastní úpravy.

Příloha 8: Vývoj zaměstnanosti cizinců na trhu práce v České republice v období 2004-2010.

Rok	počet zaměstnanců	platná povolení k zaměstnání cizinců a zelené karty	cizinci ze třetích zemí, kteří nepotřebují povolení k zaměstnání	počet občanů EU/EHP a Švýcarska	cizinci s živnostenským oprávněním	celková zaměstnanost cizinců	podíl cizinců na pracovní síle (v %)
2004	5 242 782	34 397	747	72 840	65 219	173 203	3,3
2005	5 419 285	55 210	2 659	151 736	67 246	218 982	4,0
2006	5 495 811	61 452	6 777	116 846	65 722	250 797	4,6
2007	5 544 625	85 351	10 140	144 751	68 785	309 027	5,6
2008	5 621 070	128 934	14 516	141 101	77 158	361 709	6,4
2009	5 708 580	73 714	17 680	139 315	87 753	318 462	5,6
2010	5 712 497	49 244	22 126	143 997	90 983	306 350	5,4

Zdroj: VUPSV, publikace Milady Horákové (2004-2011). Vlastní úpravy.

²⁹ Není-li uvedeno jinak, období jsou uváděna k 31. 12.

Příloha 9: Zaměstnanost, vyjížděka a dojížděka v obcích okresu Liberec k 1. 3. 2001.

	zaměstnané osoby celkem	vyjíždějící z obce za prací celkem	dojíždějící do obce úhrnem	obsazená pracovní místa	typologie obcí na základě opm. a zaměstnanosti (v %)	střediska
Okres celkem	78 399	21 602	19 522	76 319	97,3	
<i>v tom obce:</i>						
Liberec	49 919	6 291	10 927	54 555	109,3	středisko
Bílá	374	217	67	224	59,9	Liberec
Bílý Kostel n. Nisou	412	327	35	120	29,1	Liberec
Bílý Potok	262	150	81	193	73,7	Liberec
Bulovka	343	269	27	101	29,4	Frýdlant
Cetenov	46	36	11	21	45,7	Liberec
Černousy	134	79	73	128	95,5	Frýdlant
Český Dub	1 326	568	418	1 176	88,7	Liberec
Čtveřín	213	179	64	98	46,0	Turnov
Dětřichov	293	202	140	231	78,8	Frýdlant
Dlouhý Most	279	196	20	103	36,9	Liberec
Dolní Řasnice	222	175	28	75	33,8	Frýdlant
Frýdlant	3 649	1 475	1 321	3 495	95,8	středisko
Habartice	217	129	80	168	77,4	Frýdlant
Hejnice	1 301	665	397	1 033	79,4	Liberec
Heřmanice	91	67	14	38	41,8	Frýdlant
Hlavice	101	70	16	47	46,5	Liberec
Hodkovice n. Mohelkou	1 323	609	348	1 062	80,3	Liberec
Horní Řasnice	97	61	31	67	69,1	Frýdlant
Hrádek n. Nisou	3 485	1 283	472	2 674	76,7	Liberec
Chotyně	411	308	237	340	82,7	Liberec
Chrastava	2 833	1 471	924	2 286	80,7	Liberec
Jablonné v Podještědí	1 748	727	475	1 496	85,6	Liberec
Janovice v Podještědí	49	35	8	22	44,9	Liberec
Janův Důl	65	53	16	28	43,1	Liberec
Jeřmanice	154	115	19	58	37,7	Liberec
Jindřichovice p. Smrkem	212	112	32	132	62,3	Liberec
Kobyly	143	94	34	83	58,0	Turnov
Krásný Les	171	114	30	87	50,9	Frýdlant
Kryštofovo Údolí	101	78	14	37	36,6	Liberec
Křižany	292	198	37	131	44,9	Liberec

Kunratice	180	123	52	109	60,6	Frýdlant
Lázně Libverda	213	132	134	215	100,9	Liberec
Lažany	96	80	26	42	43,8	Turnov
Mníšek	531	346	144	329	62,0	Liberec
Nová Ves	329	196	41	174	52,9	Liberec
Nové Město p. Smrkem	1 824	749	288	1 363	74,7	Liberec
Oldřichov v Hájích	214	150	50	114	53,3	Liberec
Osečná	467	250	116	333	71,3	Liberec
Paceřice	129	90	50	89	69,0	Turnov
Pěnčín	324	245	43	122	37,7	Turnov
Pertoltice	91	75	8	24	26,4	Frýdlant
Proseč p. J.	126	89	25	62	49,2	Liberec
Příšovice	706	414	361	653	92,5	Turnov
Radimovice	114	91	14	37	32,5	Turnov
Raspenava	1 258	734	485	1 009	80,2	Liberec
Rynoltice	353	218	155	290	82,2	Liberec
Soběslavice	64	47	31	48	75,0	Turnov
Stráž nad Nisou	911	643	737	1 005	110,3	Liberec
Světlá p. J.	340	261	46	125	36,8	Liberec
Svijanský Újezd	181	117	88	152	84,0	Turnov
Svijany	143	91	92	144	100,7	Turnov
Sychrov	71	42	114	143	201,4	Liberec
Šimonovice	190	133	198	255	134,2	Liberec
Višňová	590	361	162	391	66,3	Frýdlant
Vlastibořice	89	69	3	23	25,8	Turnov
Všelibice	238	150	58	146	61,3	Liberec
Zdislava	97	73	4	28	28,9	Liberec
Žďárek	61	42	38	57	93,4	Turnov

Zdroj: Krajská správa ČSÚ v Liberci, Sčítání lidu, domů a bytů 2001 - okresy Česká Lípa³⁰ a Liberec, tabulky B6 a B8; Interní databáze Katedry geografie UP, Dojíždka do zaměstnání a škol za okresy Česká Lípa a Liberec. Vlastní úpravy.

³⁰ Obce Jablonné v Podještědí a Janovice v Podještědí patřily do 31. 12. 2006 k okresu Česká Lípa.

Příloha 10: Vývoj nezaměstnanosti na trhu práce v okrese Liberec v období 1990-2011.

období	počet zaměstnaných	počet volných pracovních míst	počet registrovaných nezaměstnaných	míra nezaměstnanosti (v %)	počet uchazečů na 1 volné pracovní místo
12/1990	84 527	1 108	530	0,6	0,5
12/1991	84 545	494	3 485	4,1	7,1
12/1992	81 969	1 598	1 826	2,2	1,1
12/1993	82 407	1 073	2 553	3,1	2,4
12/1994	80 349	1 764	2 508	3,0	1,4
12/1995	79 776	1 328	2 745	3,3	2,1
12/1996	79 055	1 326	3 534	4,3	2,7
12/1997	79 111	1 174	5 347	6,8	4,6
12/1998	78 427	970	6 605	8,4	6,8
12/1999	78 518	841	6 763	8,6	8,0
12/2000	78 560	1 426	5 727	7,3	4,0
12/2001	78 331	769	6 487	8,3	8,4
12/2002	83 078	740	7 649	9,2	10,3
12/2003	81 294	881	8 504	10,5	9,7
12/2004	88 091	1 421	8 143	8,7	5,7
12/2005	88 430	1 216	7 673	8,2	6,3
12/2006	88 960	1 620	7 025	7,4	4,3
12/2007	90 114	2 377	5 726	6,0	2,4
12/2008	89 836	1 191	6 233	6,7	5,2
12/2009	93 308	569	9 692	10,2	17,0
12/2010	94 444	708	9 799	10,1	13,8
12/2011	93 214	835	8 727	9,0	10,5

Zdroj: Interní databáze Katedry geografie UP, Správa služeb zaměstnanosti, čtvrtletní statistiky (1990-1996); Integrovaný portál MPSV, měsíční statistiky nezaměstnanosti (1997-2011). Vlastní úpravy.

Příloha 11: Vývoj nezaměstnanosti na trhu práce v České republice v období 1990-2011.

období	počet zaměstnaných	počet volných pracovních míst	počet registrovaných nezaměstnaných	míra nezaměstnanosti (v %)	počet uchazečů na 1 volné pracovní místo
12/1990	5 995 725	57 616	39 379	0,7	0,7
12/1991	5 368 825	48 402	221 749	4,1	4,6
12/1992	5 252 931	79 422	134 788	2,6	1,7
12/1993	5 266 655	53 938	185 216	3,5	3,4
12/1994	5 050 849	75 936	166 480	3,2	2,2
12/1995	5 067 054	88 047	153 041	2,9	1,7
12/1996	5 110 253	83 976	186 339	3,5	2,2
12/1997	5 138 708	62 284	268 902	5,2	4,3
12/1998	5 170 029	37 641	386 918	7,5	10,3
12/1999	5 203 422	35 117	487 623	9,4	13,9
12/2000	5 210 973	52 060	457 369	8,8	8,8
12/2001	5 192 006	52 084	461 923	8,9	8,9
12/2002	5 245 663	40 651	514 435	9,8	12,7
12/2003	5 263 144	40 188	542 420	10,3	13,5
12/2004	5 381 866	51 203	541 675	9,5	10,6
12/2005	5 419 285	52 164	510 416	8,9	9,8
12/2006	5 495 811	93 425	448 545	7,7	4,8
12/2007	5 544 625	141 066	354 878	6,0	2,5
12/2008	5 621 070	91 189	352 250	6,0	3,9
12/2009	5 708 580	30 927	539 136	9,2	17,4
12/2010	5 712 497	30 803	561 551	9,6	18,2
12/2011	5 709 218	35 784	508 451	8,6	14,2

Zdroj: Interní databáze Katedry geografie UP, Správa služeb zaměstnanosti, čtvrtletní statistiky (1990-1996); Integrovaný portál MPSV, měsíční statistiky nezaměstnanosti (1997-2011). Vlastní úpravy.

Příloha 12: Měsíční vývoj nezaměstnanosti na trhu práce v okrese Liberec v období ekonomické krize (6/2008-12/2011).

období	počet zaměstnaných	počet volných pracovních míst	počet registrovaných nezaměstnaných	míra nezaměstnanosti (v %)
6/2008	90 685	2 142	5 446	5,7
7/2008	90 045	2 140	5 681	6,1
8/2008	90 045	2 253	5 741	6,1
9/2008	90 045	1 934	5 743	6,1
10/2008	89 836	1 849	5 580	6,0
11/2008	89 836	1 331	5 745	6,1
12/2008	89 836	1 191	6 233	6,7
1/2009	89 924	1 065	7 113	7,7
2/2009	89 924	892	7 675	8,3
3/2009	89 924	760	8 038	8,8
4/2009	90 947	642	8 426	9,1
5/2009	90 947	488	8 468	9,1
6/2009	90 947	546	8 625	9,3
7/2009	92 317	602	8 986	9,5
8/2009	92 317	606	9 159	9,7
9/2009	92 317	593	9 126	9,7
10/2009	93 308	542	9 054	9,4
11/2009	93 308	447	9 202	9,6
12/2009	93 308	569	9 692	10,2
1/2010	93 626	434	10 058	10,6
2/2010	93 626	375	10 012	10,5
3/2010	93 626	453	10 065	10,5
4/2010	93 808	527	9 857	10,3
5/2010	93 808	554	9 471	10,0
6/2010	93 808	645	9 437	10,0
7/2010	93 934	741	9 617	10,1
8/2010	93 934	805	9 478	10,0
9/2010	93 934	814	9 364	9,8
10/2010	94 444	856	9 199	9,5
11/2010	94 444	717	9 189	9,4
12/2010	94 444	708	9 799	10,1
1/2011	95 053	799	9 928	10,1
2/2011	95 053	677	9 817	10,0
3/2011	95 053	724	9 578	9,8
4/2011	95 018	747	9 311	9,4
5/2011	95 018	819	9 066	9,2
6/2011	95 018	858	8 902	9,1
7/2011	94 835	844	8 942	9,2
8/2011	94 835	896	8 882	9,1
9/2011	94 835	895	8 670	8,9
10/2011	93 214	930	8 484	8,8
11/2011	93 214	884	8 504	8,8
12/2011	93 214	835	8 727	9,0

Zdroj: Integrovaný portál MPSV, měsíční statistiky nezaměstnanosti (1997-2011). Vlastní úpravy.

Příloha 13: Měsíční vývoj míry nezaměstnanosti v České republice v období ekonomické krize (6/2008-12/2011).

období	míra nezaměstnanosti (v %)	Období	míra nezaměstnanosti (v %)
6/2008	5,0	1/2010	9,8
7/2008	5,3	2/2010	10,0
8/2008	5,3	3/2010	9,7
9/2008	5,3	4/2010	9,2
10/2008	5,2	5/2010	8,7
11/2008	5,3	6/2010	8,5
12/2008	6,0	7/2010	8,7
1/2009	6,8	8/2010	8,6
2/2009	7,4	9/2010	8,5
3/2009	7,7	10/2010	8,5
4/2009	7,9	11/2010	8,6
5/2009	7,9	12/2010	9,6
6/2009	8,9	1/2011	9,7
7/2009	8,4	2/2011	9,6
8/2009	8,5	3/2011	9,2
9/2009	8,6	4/2011	8,6
10/2009	8,5	5/2011	8,2
11/2009	8,6	6/2011	8,1
12/2009	9,2	7/2011	8,2
		8/2011	8,2
		9/2011	8,0
		10/2011	7,9
		11/2011	8,0
		12/2011	8,6

Zdroj: Integrovaný portál MPSV, měsíční statistiky nezaměstnanosti (1997-2011). Vlastní úpravy.

Příloha 14: Vývoj situace na trhu práce ve SO ORP okresu Liberec v období ekonomické krize 2008-2011.

SO ORP	rok	počet volných pracovních míst	počet registrovaných uchazečů	míra nezaměstnanosti (v %)	počet uchazečů na 1 volné pracovní místo
Frýdlant	2008	71	1 527	12,1	21,5
	2009	53	2 195	17,4	41,4
	2010	30	2 103	16,7	70,1
	2011	21	1 845	14,6	87,9
Liberec	2008	1 080	4 207	5,9	3,9
	2009	511	6 892	9,6	13,5
	2010	668	7 215	10,1	10,8
	2011	796	6 429	9,0	8,1
Turnov část³¹	2008	40	129	5,3	3,2
	2009	6	216	8,9	36,0
	2010	10	240	9,8	24,0
	2011	18	157	6,4	8,7
okres Liberec celkem	2008	1 191	5 863	6,8	4,9
	2009	570	9 303	10,7	16,3
	2010	708	9 558	11,0	13,5
	2011	835	8 431	9,7	10,1

Zdroj: Integrovaný portál MPSV, statistiky nezaměstnanosti z územního hlediska (2005-2011). Vlastní úpravy.

³¹ Do SO ORP Turnov jsou zařazeny pouze obce, které se nachází zároveň i v okrese Liberec.

Příloha 15: Vývoj nezaměstnanosti osob zdravotně postižených v okresech Libereckého kraje a v České republice v období 2007-2011.

		OZP	počet zaměstnaných	podíl (v %)
2007	Česká Lípa	824	51 375	1,6
	Jablonec nad Nisou	431	44 209	1,0
	Liberec	886	90 114	1,0
	Semily	365	37 731	1,0
	ČR	65 216	5 544 625	1,2
2008	Česká Lípa	869	53 587	1,6
	Jablonec nad Nisou	552	45 282	1,2
	Liberec	843	89 836	0,9
	Semily	394	37 209	1,1
	ČR	61 136	5 621 070	1,1
2009	Česká Lípa	1 027	54 154	1,9
	Jablonec nad Nisou	684	43 480	1,6
	Liberec	993	93 308	1,1
	Semily	476	38 530	1,2
	ČR	67 738	5 708 580	1,2
2010	Česká Lípa	968	54 539	1,8
	Jablonec nad Nisou	694	46 896	1,5
	Liberec	1 006	94 444	1,1
	Semily	470	40 490	1,2
	ČR	69 499	5 712 497	1,2
2011	Česká Lípa	897	55 494	1,6
	Jablonec nad Nisou	634	48 192	1,3
	Liberec	966	93 214	1,0
	Semily	440	39 027	1,1
	ČR	63 092	5 709 218	1,1

Zdroj: Integrovaný portál MPSV, čtvrtletní statistiky nezaměstnanosti (1999-2011). Vlastní úpravy.

Příloha 16: Vývoj nezaměstnanosti osob 50 a víceletých v okresech Libereckého kraje a v České republice v období 2007-2011.

		50 a více let	počet zaměstnaných	podíl (v %)
2007	Česká Lípa	1 171	51 375	2,3
	Jablonec nad Nisou	654	44 209	1,5
	Liberec	1 834	90 114	2,0
	Semily	685	37 731	1,8
	ČR	108 736	5 544 625	2,0
2008	Česká Lípa	1 346	53 587	2,5
	Jablonec nad Nisou	806	45 282	1,8
	Liberec	1 799	89 836	2,0
	Semily	810	37 209	2,2
	ČR	103 063	5 621 070	1,8
2009	Česká Lípa	2 084	54 154	3,9
	Jablonec nad Nisou	1 333	43 480	3,1
	Liberec	2 712	93 308	2,9
	Semily	1 111	38 530	2,9
	ČR	144 592	5 708 580	2,5
2010	Česká Lípa	1 987	54 539	3,6
	Jablonec nad Nisou	1 259	46 896	2,7
	Liberec	2 746	94 444	2,9
	Semily	1 150	40 490	2,8
	ČR	155 624	5 712 497	2,7
2011	Česká Lípa	1 670	55 494	3,0
	Jablonec nad Nisou	1 091	48 192	2,3
	Liberec	2 161	93 214	2,3
	Semily	934	39 027	2,4
	ČR	132 325	5 709 218	2,3

Zdroj: Integrovaný portál MPSV, čtvrtletní statistiky nezaměstnanosti (1999-2011). Vlastní úpravy.

Příloha 17: Vývoj nezaměstnanosti osob se základním vzděláním a nižším v okresech Libereckého kraje a v České republice v období 2007-2011.

		osoby se základním vzděláním a nižším	počet zaměstnaných	podíl (v %)
2007	Česká Lípa	1 439	51 375	2,8
	Jablonec nad Nisou	877	44 209	2,0
	Liberec	1 855	90 114	2,1
	Semily	601	37 731	1,6
	ČR	112 047	5 544 625	2,0
2008	Česká Lípa	1 529	53 587	2,9
	Jablonec nad Nisou	1 080	45 282	2,4
	Liberec	1 977	89 836	2,2
	Semily	639	37 209	1,7
	ČR	106 434	5 621 070	1,9
2009	Česká Lípa	2 239	54 154	4,1
	Jablonec nad Nisou	1 518	43 480	3,5
	Liberec	2 740	93 308	2,9
	Semily	862	38 530	2,2
	ČR	143 738	5 708 580	2,5
2010	Česká Lípa	2 037	54 539	3,7
	Jablonec nad Nisou	1 383	46 896	3,0
	Liberec	2 719	94 444	2,9
	Semily	820	40 490	2,0
	ČR	147 614	5 712 497	2,6
2011	Česká Lípa	1 945	55 494	3,5
	Jablonec nad Nisou	1 303	48 192	2,7
	Liberec	2 573	93 214	2,8
	Semily	806	39 027	2,1
	ČR	139 616	5 709 218	2,5

Zdroj: Integrovaný portál MPSV, čtvrtletní statistiky nezaměstnanosti (1999-2011). Vlastní úpravy.

Příloha 18: Vývoj nezaměstnanosti osob dlouhodobě nezaměstnaných v okresech Libereckého kraje a v České republice v období 2007-2011.

		dlouhodobě nezaměstnaní (12 a více měsíců)	počet zaměstnaných	míra dlouhodobé nezaměstnanosti (v %)
2007	Česká Lípa	1 250	51 375	2,4
	Jablonec nad Nisou	861	44 209	2,0
	Liberec	2 072	90 114	2,3
	Semily	744	37 731	2,0
	ČR	136 913	5 544 625	2,5
2008	Česká Lípa	1 090	53 587	2,0
	Jablonec nad Nisou	711	45 282	1,6
	Liberec	1 607	89 836	1,8
	Semily	672	37 209	1,8
	ČR	101 524	5 621 070	1,8
2009	Česká Lípa	1 613	54 154	3,0
	Jablonec nad Nisou	1 219	43 480	2,8
	Liberec	2 188	93 308	2,3
	Semily	972	38 530	2,5
	ČR	123 873	5 708 580	2,2
2010	Česká Lípa	2 355	54 539	4,3
	Jablonec nad Nisou	1 707	46 896	3,6
	Liberec	3 244	94 444	3,4
	Semily	1 285	40 490	3,2
	ČR	178 481	5 712 497	3,1
2011	Česká Lípa	2 303	55 494	4,2
	Jablonec nad Nisou	1 591	48 192	3,3
	Liberec	3 240	93 214	3,5
	Semily	1 349	39 027	3,5
	ČR	184 130	5 709 218	3,2

Zdroj: Integrovaný portál MPSV, čtvrtletní statistiky nezaměstnanosti (1999-2011). Vlastní úpravy.

Příloha 19: Vývoj nezaměstnanosti osob pečujících o dítě, těhotných a kojících žen v okresech Libereckého kraje a v České republice v období 2007-2011.

		ženy těhotné, kojící a matky	počet zaměstnaných	podíl (v %)
2007	Česká Lípa	661	51 375	1,3
	Jablonec nad Nisou	682	44 209	1,5
	Liberec	1 086	90 114	1,2
	Semily	408	37 731	1,1
	ČR	49 626	5 544 625	0,9
2008	Česká Lípa	687	53 587	1,3
	Jablonec nad Nisou	648	45 282	1,4
	Liberec	969	89 836	1,1
	Semily	439	37 209	1,2
	ČR	46 030	5 621 070	0,8
2009	Česká Lípa	1 174	54 154	2,2
	Jablonec nad Nisou	924	43 480	2,1
	Liberec	1 420	93 308	1,5
	Semily	610	38 530	1,6
	ČR	65 544	5 708 580	1,2
2010	Česká Lípa	1 204	54 539	2,2
	Jablonec nad Nisou	873	46 896	1,9
	Liberec	1 678	94 444	1,8
	Semily	586	40 490	1,5
	ČR	71 115	5 712 497	1,2
2011	Česká Lípa	1 035	55 494	1,9
	Jablonec nad Nisou	784	48 192	1,6
	Liberec	1 537	93 214	1,7
	Semily	569	39 027	1,5
	ČR	65 953	5 709 218	1,2

Zdroj: Integrovaný portál MPSV, čtvrtletní statistiky nezaměstnanosti (1999-2011). Vlastní úpravy.

Příloha 20: Vývoj nezaměstnanosti absolventů škol a mladistvých v okrese Liberec v období 2008-2011 (k 30. 4.).

	2008	2009	2010	2011
mladiství	157	152	164	151
střední bez maturity	58	120	142	122
střední s maturitou	93	122	158	128
vysokoškolské	19	31	33	51
celkem	327	425	497	452
podíl na nezaměstnanosti	0,4	0,5	0,5	0,5

Zdroj: Integrovaný portál MPSV, pololetní statistiky absolventů škol a mladistvých (2002-2011). Vlastní úpravy.

Příloha 21: Vývoj nezaměstnanosti absolventů škol a mladistvých v České republice v období 2008-2011 (k 30. 4.).

	2008	2009	2010	2011
mladiství	5 384	5 829	5 731	5 452
střední bez maturity	4 504	8 225	10 106	8 983
střední s maturitou	7 696	10 531	13 756	13 665
vysokoškolské	1 534	2 132	3 181	3 813
celkem	19 118	26 717	32 774	31 913
podíl na nezaměstnanosti	0,3	0,5	0,6	0,6

Zdroj: Integrovaný portál MPSV, pololetní statistiky absolventů škol a mladistvých (2002-2011). Vlastní úpravy.